

GAETANO DONIZETTI Ljubavni napitak

Dukmenić, Luka

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:084299>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST

STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

LUKA DUKMENIĆ

GAETANO DONIZETTI

LJUBAVNI NAPITAK

(L'ELISIR D'AMORE)

DIPLOMSKI RAD

Mentor:

izv. prof. art. dr. sc. Berislav Jerković

Osijek, 2020.

Sažetak

Opera je glazbeno-scenska i vokalno-instrumentalna glazbena vrsta u kojoj pjevači uz pratnju orkestra prikazuju dramsku radnju. Uz vokalnu i instrumentalnu interpretaciju, dramska i likovna umjetnost također su prisutne i vrlo važne. Dakle, u operi se isprepliću glazbeni, dramski, plesni i likovni elementi, što ju čini možda i najsloženijim umjetničkim oblikom. Opera se sastoji od činova koji se dijele na scene u kojima dalje imamo različite glazbene brojeve: instrumentalne, vokalno-instrumentalne, solističke, skupne i plesne. Operom ravna dirigent, a izvode ju vokalni solisti, zbor, plesači i orkestar. Glavna podjela kod opere je *opera seria* i *opera buffa*.

Gaetano Donizetti jedan je od najznačajnijih skladatelja opere u glazbenoj povijesti. Skladao je, dirigirao i podučavao u prvoj polovici 19. stoljeća. Tijekom karijere, napisao je preko pet stotina kompozicija različitih vrsta, od kojih je čak sedamdeset opera.

Jedna od Donizettijevih najpoznatijih opera zasigurno je komična opera u dva čina *L'elisir d'amore*, (*Ljubavni napitak*), kojom je pokazao da je usavršio formu *opere buffa*. U samo četrnaest dana, na libreto Felice Romanija, jednog od najpoznatijih i najznačajnijih talijanskih libretista 19. stoljeća, nastalo je remek-djelo koje je premijerno izvedeno 12. svibnja 1832. godine u kazalištu Canobbiana u Milanu.

Ključne riječi: opera, Felice Romani, Gaetano Donizetti, Ljubavni napitak, L'elisir d'amore.

Summary

Opera is a musical-scenic and vocal-instrumental musical genre in which singers accompanied by an orchestra perform a dramatic action. In addition to vocal and instrumental interpretation, dramatic and fine arts are also present and very important. So, in the opera interweaves music, drama, dance and visual elements, making it perhaps the most complex form of art. The opera consists of acts that are divided into scenes in which we further have different musical numbers: instrumental, vocal-instrumental, solo, group and dance. The opera is conducted by a conductor and performed by vocal soloists, choir, dancers and orchestra. The main division in opera is *opera seria* and *opera buffa*.

Gaetano Donizetti is one of the most significant opera composers in music history. He composed, conducted and taught in the first half of the 19th century. During his career, he wrote over five hundred compositions of various kinds, of which seventy were operas.

One of Donizetti's most famous operas is certainly the comic opera in two acts *L'elisir d'amore*, (*The Elixir of Love*), by which he showed that he had perfected the form of the *opera buffa*. In just fourteen days, on the libretto of Felice Romani, one of the most famous and significant Italian librettists of the 19th century, the masterpiece was created and premiered on May 12, 1832 at the Canobbiana Theater in Milan.

Key words: opera, Felice Romani, Gaetano Donizetti, The Elixir of Love, L'elisir d'amore.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Luka Dukmenić potvrđujem da je moj diplomski rad
diplomski/završni
pod naslovom Gaetano Donizetti – Ljubavni napitak (L'elisir d'amore)
te mentorstvom izv. prof. art. dr. sc. Berislav Jerković

rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, 1. srpnja 2020.

Potpis

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Opera.....	2
2.1. Vrste opere.....	3
2.2. Romantička opera.....	4
2.3. Bel canto.....	5
3. Felice Romani.....	7
4. Gaetano Donizetti.....	9
4.1. Rani život.....	10
4.2. Zlatno doba.....	11
4.3. Opus.....	13
5. Ljubavni napitak (L'elisir d'amore).....	15
5.1. Praizvedba.....	15
5.2. Uloge.....	16
5.3. Radnja.....	16
5.4. Struktura.....	18
5.5. Zbor.....	19
5.6. Orkestracija.....	19
6. Analiza.....	21
6.1. Quanto è bella, quanto è cara.....	21
6.2. Come Paride vezzoso.....	23
6.3. Udite, udite, o rustici.....	26
6.4. Una furtiva lagrima.....	33
6.5. Prendi per me sei libero.....	36
7. Zaključak.....	38
8. Literatura.....	39
9. Prilozi.....	40

1. Uvod

Ovaj diplomski rad podijeljen je na pet poglavlja. U prvom dijelu definira se što je opera, od čega se sastoji i tko ju izvodi. Ukratko se opisuje nastanak opere kao glazbene forme. Definira se što je to libreto i kakve tematike može biti. Slijedi podnaslov u kojem se opisuju vrste opere i njihove glavne karakteristike. Nabrajaju se naslovi opera s obzirom na povijesno razdoblje i državu/zemlju odakle potječu. Zatim se raspravlja o romantičkoj operi, tko su najznačajniji skladatelji i što im je bila inspiracija. Naposljetku, definira se što je *bel canto* i tko su najveći skladatelji *bel canta*.

U drugom poglavlju govori se o velikom talijanskom pjesniku, književniku i libretistu Feliceu Romaniju. Donesen je pregled njegovog života, sazrijevanje, sve dok nije postao vodeći libretist svoga doba. Također navodimo s kime je Romani surađivao te koja su mu najpoznatija djela.

U trećem poglavlju obrađuje se jedan od najznačajnijeg skladatelja opere – Gaetano Donizetti. Detaljno se analizira Donizettijev život od rođenja do smrti. U prvom podpoglavlju se govori o tome gdje se školovao te s kojim se problemima susretao. U drugom podnaslovu razrađuje se njegovo stvaralačko razdoblje, od prve opere pa sve do posljednjeg remek-djela. U zadnjem podnaslovu nabrojen je jedan dio njegovog maestralnog opusa.

Sljedeće, četvrto poglavlje predstavlja glavni dio rada u kojem se analizira sama opera *Ljubavni napitak*. Iznose se zanimljivosti vezane uz nastanak opere, kada i gdje je bila praizvedba, tko su bili izvođači. Nabrojane su uloge i izložena je radnja. Slijedi struktura same opere, pregledno navedene scene i brojevi, kakve su vrste i tko ih pjeva. Na kraju poglavlja govori se o zboru i orkestraciji.

U posljednjem poglavlju rada analizira se nekoliko glazbenih brojeva iz opere: cavatine *Quanto è bella, quanto è cara, Come Paride vezzoso* i *Udite, udite, o rustici* te dvije arije *Una furtiva lagrima* i *Prendi per me sei libero*. Preveden je tekst i analizirane su glavne glazbene karakteristike navedenih brojeva.

2. Opera

Opera dolazi od talijanskog izraza *opera in musica*: uglazbljeno djelo, prema latinskom *opera*: radnja, djelo, posao. Definira se kao glazbeno-scenska te vokalno-instrumentalna vrsta u kojoj pjevači uz pratnju orkestra prikazuju dramsku radnju. Osim vokalne i instrumentalne interpretacije, u operi je vrlo izražajna dramska umjetnost, tj. gluma i ples. Opera sadržava i likovne elemente jer se izvodi u kostimima te uz adekvatnu scenografiju. Zbog svega navedenog, opera se smatra jednim od najsloženijih umjetničkih oblika (Muzička enciklopedija [2], 1971:725).

Prema Jerković, 1598. godine Jacopo Peri, član skupine firentinskih intelektualaca i umjetnika – *Camerata fiorentine*, na tekst Ottavija Perija sklada pastoralu *Dafne*, koja se smatra prvom operom. Nova glazbeno-scenska vrsta dobro je prihvaćena i brzo se širi cijelom Italijom, što dovodi do otvaranja brojnih glazbenih kazališta (Jerković, 2019:92-93).

„U svrhu izvođenja te glazbeno-scenske vrste javlja se i potreba obrazovanja pjevača na nov način, po specifičnim zadacima i po novoj estetici. U Firenci, gdje je ta vokalna revolucija započela, formiraju se i nove škole pjevanja“ (Jerković, 2019:93).

Ostatak Europe ubrzo se upoznaje s postignućima talijanskih škola pjevanja, saznaje i za određene talijanske pjevače koji su bili napredniji od drugih. Na pozive vladara, talijanski učitelji i solisti obilazili su europske kulturne centre i gradove promovirajući talijansku vokalnu pedagogiju, time su doprinijeli razvoju vokalne glazbe u cijeloj Europi (Jerković, 2019:96).

Skladatelji opera stvaraju glazbu na tekst, tzv. libreto, koji se piše prema posebnim zahtjevima kako bi ga bilo jednostavnije, razumljivije i jasnije uglazbiti te tijekom izvedbe pratiti. U rijetkim slučajevima tekst, odnosno libreto, ostaje u izvornom obliku. Najčešće se djelo većeg opsega skraćuje i prilagođava. Libreto može biti tragične, komične ili lirske tematike. Povijesni događaji se uzimaju i prerađuju, odnosno prilagođavaju, mitologija također, ali koriste se i zbivanja iz suvremenog života. (Opera, Proleksis enciklopedija).

Libreto se „često objavljuje kao zasebna knjižica, a uz sadržaj djela može sadržavati i obavijesti o autorima (skladatelj, libretist), izvedbi, izvođačima (pjevači, orkestar, plesači i

dr.) i tehničkom osoblju koje je pripremio određenu produkciju“ (Libreto, Hrvatska enciklopedija).

Jerković smatra da je talijanski jezik upravo idealan za opernu izvedbu jer se kod njega na najkvalitetniji, najoptimalniji način izmjenjuju govorna i pjevana jezična artikulacija. „Vokali u talijanskom jeziku omogućavaju učinkovitu primjenu rezonance, proisteklu iz vokalnog trakta pri izgovoru i na oblikovanje pjevanog tona“ (Jerković, 2019:96).

Izvođači u operi su vokalni solisti, zbor, plesači i orkestar koji može biti komorni, ali najčešće dostiže razmjere velikog simfonijskog orkestra. Cijelom operom ravna dirigent.

Glavni dijelovi opere nazivaju se činovi. Ponekad (rjeđe) je opera jednočinka, a najčešće i uobičajeno je da se sastoji od dva do pet činova. Činovi se dijele na *instrumentalne brojeve* – uvertira, glazbeni intermezzo; *plesne točke* te *vokalno-instrumentalne brojeve* kod kojih se razlikuju *solo brojevi* – arija, cavatina i recitativ, *skupni ansambli* – duet, tercet, kvartet, kvintet i dr. te *zbojski brojevi*.

2.1. Vrste opere

Prema Raeburnu, prve opere bile su zapravo povijesne pripovijetke i klasični mitovi. Na dvorskim zabavama, cilj je bio moralno poučiti gledatelje, ali i komplimentirati vladara. Međutim, operu je trebalo još više približiti narodu. U Veneciji 1630-ih, gdje su otvorene prve operne kuće, tj. kazališta za javnost, postepeno se uvode komični likovi i događaji, senzualnost, ali i erotičnost u sadržaj samih opera (Raeburn 2002:7).

Ovisno o državi i vremenu, opera je nazivana raznim imenima, među kojima najpoznatija dolaze iz Italije. U 17. stoljeću: *melodramma* i *dramma per musica* ili *dramma musicale*; u 18. stoljeću: *serenata*, *azione teatrale*; za komične opere: *commedia in musica* te *dramma giocoso*. *Opera seria* (tal. ozbiljna opera) suprotna je pojmu *opera buffa* (tal. komična opera). U Francuskoj u 17. stoljeću: *tragédie lyrique*, *drame lyrique* te posebni oblici *comédie balet* i *opéra comique*. U Njemačkoj u 17. stoljeću *Singspiel*; u 18. stoljeću komična opera *Komische oper* ili *Operette*. U Engleskoj: *melodrama* i *musical drama*, dok je *ballad opera* poseban oblik (Muzička enciklopedija [2], 1971:725).

Glavne operne vrste su *opera buffa* i *opera seria*.

Opera buffa (tal. komična opera) je talijanska vrsta komične opere koja je proizašla iz naroda. Radnja i likovi uzimani su iz svakodnevnog života, a nedostaci u društvu nerijetko su ismijavani. „U *operi buffa* redovito nastupaju tipizirani likovi, poznati iz tzv. *commedia dell'arte* (hvalisavi vojnici, lukave sluge, stari, zaljubljeni i škrti skrbnici i dr.). U početku sudjeluje u *operi buffa* mali broj izvođača, u njoj nema zbora, a orkestralna je pratnja obično dosta skromna.“ Stvorili su ju skladatelji napuljske škole, najstarija datira iz 1718. godine Alessandro Scarlattijeve *Pobjede časti*, a najpoznatija iz tog vremena je *Služavka gospodarica* Giovannija Battiste Pergolesija iz 1733. godine. *Opera buffa* svoj vrhunac dostiže 1816. godine izvedbom opere *Seviljski brijač* Gioachino Rossinija (Muzička enciklopedija [2], 1971:741).

„*Opéra comique* (franc. komična opera), francuska istoznačnica *opere buffa*, razvila se u 18. stoljeću. Preteče su joj bile sajamske predstave s tipiziranim likovima, smiješnim situacijama i veselim popijevkama (*vaudeville*). Društvene okolnosti njezina nastanka bile su istovjetne onima pri nastanku *opere buffe*“ (*Opéra comique*, Proleksis enciklopedija).

Opera seria (tal. ozbiljna opera), kao što sam naziv kaže, opera je s libretom ozbiljnog, ali i tragičnog sadržaja s vrlo zahtjevnim arijama koje su virtuosnim pjevačima služile za isticanje. Kontrastna je *opera buffa*, „patetična je, često neprirodna i izvještačena, naivna i neuvjerljiva“. Upravo zbog svih navedenih negativnosti, Christoph Willibald Gluck provodi reformu u svijetu opere (Muzička enciklopedija [2], 1971:741).

„*Opera semiseria* (tal. poluozbiljna opera), u 18 stoljeću naziv za ozbiljnu operu s pojedinim komičnim prizorima“ (Isto).

2.2. Romantička opera

Dok je Rossini bio na vrhuncu svoje karijere nižući trijumfe jedan za drugim, na sceni su se pojavili novi, mladi skladatelji željni uspjeha. Među njima, najzvučnija imena bila su Gaetano Donizetti i Vincenzo Bellini. U tom razdoblju, romantička književnost inspirirala je brojne libretiste i skladatelje za stvaranje novih maestralnih djela. Škotski pjesnik i pisac sir Walter Scott, prozvan „ocem povijesnog romana“, bio je najveća inspiracija libretistima toga

doba, a Shakespeareova dramska djela dobila su osvježenje – novu romantičnu interpretaciju (Raeburn, 2002:90).

Jerković navodi da „centri glazbene moći iz Italije, iz gradova Napulja, Rima, Milana i Bologne tijekom prvih desetljeća 19. stoljeća prelaze na London, Sankt Petersburg i, pogotovo, Pariz“ (Jerković, 2019:100).

Godine 1822. Mayr je prepustio narudžbu Donizettiju, a on ju je sjajno iskoristio. U Teatru Argentina u Rimu, izvedena je Donizettijeva prva uspješnica *Zoraida di Granata*, kojom je privukao pozornost Barbaia, a zatim su uslijedile narudžbe za milansku Scalu i Napulj gdje je Donizetti postao članom glazbenog osoblja (Isto).

„Idealizirane pojave srednjeg vijeka – križarsko viteštvo, nesebično domoljublje, tragične romance – osvajale su maštu naroda, najživlje su prepričane u romanima sir Waltera Scotta“ (Raeburn, 2002:92).

Razdoblje dinastije Tudor inspiriralo je brojne skladatelje za stvaranje povijesnih opera. Popularan izvor libreta na kraju 18. stoljeća bila su djela Williama Shakespearea, ali u to vrijeme na njih se gledalo iz druge perspektive pa su postale temelj za romantičke tragedije. Među najpoznatijima iz tog razdoblja zasigurno je Rossinijev *Otello*, a dvadesetih godina 19. stoljeća uglazbljeni su i *Macbeth* te *Romeo i Julija* (Isto).

2.3. Bel canto

Krajem 1820-ih, opera je ponovno zasjala u tadašnjem društvu, dostigla je društveni prestiž kakav je imala u 18. stoljeću zahvaljujući ekonomskom i gospodarskom napretku europskih velegradova. Najveća pozornost usmjeravala se na popularne vokalne soliste, pjevače - zvijezde za koje su skladatelji ciljano skladali maestralne brojeve. Natjecanja, ali i netrpeljivost među tadašnjim pjevačkim zvijezdama, dolazilo je u prvi plan više nego sama glazba. Vodeći glazbeni kritičar i francuski skladatelj Hector Berlioz iskazivao je svoje nezadovoljstvo vjerujući da opera treba imati ozbiljniju i plemenitiju svrhu u društvu (Raeburn, 2002:92).

Prema Jerkoviću, pojavom novih skladatelja i njihovih glazbenih djela, otvorio se prostor za stvaranje još detaljnije kategorizacije glasova i kod muških i kod ženskih solista. Razvojem novog načina pisanja, vokalna pedagogija i talijanski *bel canto* doživljavaju pravo osvježenje (Jerković, 2019:100).

U Hrvatskoj enciklopediji, *bel canto* (tal. lijepi pjev) je definiran kao posebna tehnika pjevanja koja dolazi iz talijanskog načina školovanja glasa. „Belkanto kao umjetnost izražavanja glasom uključuje, osim pune i zaokružene zvučnosti pjeva, i zavlacenja u tempu, ukrase, slobodne dodatke i izdiferencirano bojenje zvuka“ (Belkanto, Hrvatska enciklopedija).

Jerković smatra da je za revoluciju u vokalnoj pedagogiji posebno zaslužan Manuel Garcia II, međunarodno priznati bariton, ali i tvorac prvog laringoskopa, čija se vokalna metoda temeljila na modernom *bel cantu*, „tj. na fluentnom pjevanju, glasovnoj agilnosti i fleksibilnosti, tonskoj ljepoti i eleganciji“ (Jerković, 2019:102).

Vincenzo Bellini napisavši samo deset djela našao se pri vrhu, rame uz rame Donizettiju, ali i Rossiniju (ako se pogledaju njegovi počeci). Pisao je posebnim stilom, što ga je razlikovalo od njegovih suvremenika. Vokalne linije bile su široke i čiste, a svaki ukras bio je sjajno odmjeren, a ne nametnut. „Bellinijevu glazbu cijenili su ne samo pjevači kojima je pružala izvrsno sredstvo za ekspresivno izvođenje nego i javnost, ali i drugi glazbenici“ (Raeburn, 2002:97).

Gioachino Rossini se nakon revolucije 1830. vratio u Pariz u Théâtre-Italien, gdje je njegovao talijanski stil pjevanja, suprotstavljajući se onom francuskom *urlo franceseu*. Njegov rad rezultirao je time da je Pariz imao status glavnog opernog grada u cijelom svijetu dugi niz godina druge polovice 19. stoljeća (Raeburn, 2002:98).

Nakon opere *William Tell*, Rossini prestaje skladati opere. Donizetti i Bellini preuzimaju glavnu riječ, međutim Bellini nažalost prerano umire 1835. godine, a Donizetti osim respektabilnog kolege gubi i vrlo dobrog prijatelja. Krajem tridesetih godina toga stoljeća, na sceni se pojavljuju dva mlada skladatelja, Richard Wagner i Giuseppe Verdi, koji će kasnije donijeti osvježenje, revoluciju i podjelu u svijet opere i koji će dandanas ostati upamćeni kao jedni od najvećih skladatelja uopće (Raeburn, 2002:104).

3. Felice Romani

Prema Muzičkoj enciklopediji, Felice Romani je talijanski operni libretist, pjesnik i književni kritičar. Rođen je u Genovi, 31. siječnja 1788. godine, preminuo u Monegliji (regija La Spezia) 23. siječnja 1865. godine (Muzička enciklopedija [3], 1971:222).

Kako bi udovoljio roditeljima, upisuje studij prava u Pisi, a zatim svoju pravu ljubav – književnost. Za vrijeme studija prevodio je francusku literaturu. S kolegama je napravio rječnik mitologije i antike od šest svezaka, uključujući i povijest Kelta u Italiji. Književnost je diplomirao 1805. godine. Romanijevo odlično poznavanje francuskog jezika i književnosti reflektiralo se i na njegova libreta koja je pisao, kao i poznavanje klasične povijesti i mitologije, koje se može vidjeti u Bellinijevoj *Normi* (Barbieri, 2012:12).

Nakon studija putovao je Španjolskom, Grčkom, Njemačkom i Francuskom. Odriče se mjesta dvorskog pjesnika u Beču te od 1814. boravi u Milanu gdje započinje karijeru opernog libretista. Napisao je dva libreta za Donizettijevog učitelja Johanna Simona Mayra, što ga je dovelo do pozicije libretista u milanskoj Scali (Isto).

Godine 1832. zajedno s Donizettijem, na vrlo komičan način predstavlja romantičnu adaptaciju libreta Eugènea Scribea, pisanog za Daniel Auberovu operu u dva čina – *Le philtre*. Osim vrlo jasno napisane radnje i detaljno interpretiranih likova, libreto sadržava vrlo duboke i iskrene osjećaje, koje je Donizetti izvrsno i uspješno prikazao kroz cijelu operu (Isto).

Kao pjesnik i kritičar, 1834. godine postaje direktor novina *Gazzetta Ufficiale Piemontese* u Torinu. Na tom položaju, uz kratku stanku od 1849. do 1854., zadržao se sve do svoje smrti. Godine 1841. objavljen je zbornik njegovih pjesama (Muzička enciklopedija [3], 1971:222).

Iako je cijeli život proučavao francusku književnost, odbio je raditi u Francuskoj. Libreta je pisao po narudžbi, tako da nije sam birao sadržaje svojih tekstova. Razvijajući se velikom brzinom, s lakoćom je nadmašio konkurenciju toga doba te se kao vrhunski libretist i umjetnik nametnuo skladateljima (Barbieri, 2012:12).

Iako smatran klasičarom, doprinio je razvoju melodrame, koju postepeno uvodi u romantizam. Svojim vrhunskim djelima, ukupno oko njih stotinu, osigurao si je položaj tada najvećeg melodramskog pjesnika (Isto).

Najutjecajniji i najpoznatiji skladatelji toga doba surađivali su s Romanijem. Najveći broj libreta pisao je za Bellinija i Donizettija. Također, pisao je i za Rossinija i Verdija, što dovoljno govori na kakvom je glasu bio.

Najpoznatija djela:

- G. Rossini: *Aureliano in Palmira, Il turco in Italia, Bianca e Falliero* ili *Il consiglio dei tre*;
- V. Bellini: *Il Pirata, Giulietta e Romeo, I Capuleti e i Montecchi, Zaira, La sonnambula, Norma, Beatrice di Tenda, La straniera*;
- G. Donizetti: *Gianni di Parigi, Parisina, Lucrezia Borgia, Adelia, La regina di Golconda, Anna Bolena, Parisina, L'elisir d'amore, Rosmonda d'Inghilterra* i dr.;
- J. S. Mayr: *La rosa bianca e la rosa rossa, Medea in Corinto, Atar* ili *Il serraglio di Ormus, La caccia ai lupi, Danao, Mennone e Zemira, Atalia* i dr.;
- S. Mercadante: *Amleto, Il posto abbandonato* ili *Adele ed Emerico, I normanni a Parigi, Emma d'Antiochia* i dr.;
- G. Verdi: *Il finto Stanislao – Un giorno di regno*;
- ... (Muzička enciklopedija [3], 1971:222).

4. Gaetano Donizetti

Gaetano Donizetti zasigurno je jedan od najznačajnijih skladatelja opere u povijesti. Djelovao je tijekom prve polovice 19. stoljeća. „Skladao je u razjedinjenoj Italiji poslije Napoleonova vremena u kojoj su političke, socijalne i kulturne razlike bile goleme, a stanje u opernom životu ponižavajuće za skladatelja, što je lijepo opisao u komičnoj *operi Le Convenienze ed Inconvenienze Teatrali (Kazališne zgode i nezgode)*“ (Barbieri, 2012:10).

Svojim radom, zalaganjem, odlučnim i hrabrim karakterom, nametnuo se kao respektabilni skladatelj koji je povezo dva talijanska genijalca – Rossinija i Verdija (Barbieri, 2012:11).

Vrlo uspješna karijera i ne toliko sretan privatni život razilazili su se kod Donizettija. Na vrhuncu karijere smatran je možda i najvećim skladateljem toga vremena – Rossini se povukao, Bellini vrlo rano preminuo, Verdi je tek započinjao sa svojom karijerom. Postao je članom „Bečkih prijatelja glazbe“ te, budući da nije prihvatio francusko državljanstvo, počasnim članom Francuske akademije (Isto).

Privatni život bio mu je pun tragedija. U kratkom vremenu izgubio je najvažnije ljude u životu – oca, majku, ženu i troje djece. Uz navedene neprilike koje su ga zadesile, nakon smrti glavnog čovjeka napuljskog Konzervatorija – Niccolò Zingarellija, nije izabran da preuzme njegovu funkciju iako je tamo djelovao kao dirigent i profesor čak petnaest godina. Zbog prijateljstva s revolucionarom Giuseppeom Mazzinijem, osim neuspjele kandidature za ravnatelja Konzervatorija, dodatno mu je cenzurirana, odnosno zabranjena izvedba opere *Poluito* (Isto).

Zadnje godine života proveo je na relaciji Venecija – Milano – Rim – Pariz. „Katkad mjesecima ne bi ništa radio, trpio je jake glavobolje, a onda bi ga uhvatila stvaralačka groznica i u jedno bi poslijepodne skladao cijeli čin jedne opere. I stoga je uspio stvoriti golem operni opus, naravno, neujednačenih vrijednosti, ali tako važan da bi bez njega teško bilo zamisliti pojavu jednog diva - Giuseppea Verdija“ (Isto).

Skladao je preko pet stotina različitih djela od kojih je čak sedamdesetak opera. Uz opere, skladao je vokalnu glazbu, simfonije, koncerte za puhače, klavirske kompozicije, skladbe za gudačke kvartete i kvintete te za razne komorne sastave.

4.1. Rani život

Prema Ashbrook (1982), 1786. godine Andrea Donizetti i Domenica Nava vjenčali su se te uselili u podrum jedne kuće u talijanskoj provinciji Lombardiji, u gradu Bergamu. Imali su šestero djece. 29. studenoga 1797. godine rođen je Gaetano Domenico Maria Donizetti (Ashbrook, 1982:3-4).

Tijekom Donizettijevog djetinjstva, najutjecajni glazbenik u Bergamu bio je Johann Simon Mayr (1763-1845). Rođen u Bavariji, karijeru započeo u Veneciji, a 1802. godine dolazi u Bergamo gdje otvara besplatnu glazbenu školu pod nazivom *Lezioni Caritatevoli (Dobrotvorne lekcije)*, s ciljem da poduči djecu pjevanju i sviranju kako bi aktivno sudjelovali u Bazilici svete Marije Velike, poznatije kao Gospe Snježne. Škola postoji i danas, nosi naziv *Conservatorio Gaetano Donizetti (Konzervatorij Gaetano Donizetti)*, po najpoznatijem učeniku, tada trećeg na listi upisanih, osmogodišnjem Donizettiju (Ashbrook, 1982:5).

Prema Muzičkoj enciklopediji (1971), Donizettijeva nastava sastojala se od satova pjevanja i recitiranja kod Francesca Salarija, satova klavira kod Antonija Gonzalesa te satova glazbene teorije kod Johann Simon Mayra (Muzička enciklopedija [1], 1971:466).

Ashbrook (1982) prema svojim saznanjima piše da je tijekom testiranja Donizettijevih glazbenih sposobnosti pri upisu u školu zaključeno da ima dobar sluh, da mu glas nije savršen, ali da bi trebao biti primljen na tromjesečni probni rok. Upravo zbog svog glasa, odnosno pjevanja, koje je bilo neispravno i grleno, kasnije nailazi na probleme. Škola je podnosila izvještaje zakladi *Congregazione*. Mayr je tvrdio da je Donizetti u sedam mjeseci napredovao daleko više od svih učenika, dok je Salari rekao da usprkos Donizettijevoj upornosti nije moguće ispraviti njegovo nepravilno pjevanje. Upravo zbog toga, zaklada je u nekoliko navrata zahtijevala izbacivanje Donizettija iz škole, ali Mayr nije htio izgubiti tako talentiranog učenika te mu je svaki put dodijelio neku ulogu u javnim izvedbama pokazujući vjeru i nadu u njega i njegov napredak (Ashbrook, 1982:8).

Godine 1815. Mayr šalje Donizettija, mjesec dana prije njegovog osamnaestog rođendana, na studij u Bolognu, gdje pohađa polifoniju, odnosno kontrapunkt kod Padre Stanislao Matteija, najdražeg učenika najpoznatijeg i najobrazovanijeg glazbenika tog doba, Padre Martinija (Ashbrook, 1982:11).

4.2. Zlatno doba

Godine 1816. Donizetti sklada svoju prvu operu *Il Pigmaliione*. Opera iz jednog čina koju izvode samo tenor Pigmaliione i sopran Galatea, nastala je u svega šest dana. Nažalost, Donizetti nije doživio njenu praizvedbu koja se odigrala tek 13. listopada 1960. godine. Bio je to početak nastanka golemog opusa. Za svog života, Donizetti je skladao 568 kompozicija, od kojih je sedamdesetak opera (Ashbrook, 1982:13).

Godine 1818. vraća se u Bergamo te sklada prvu javno izvedenu operu *Enrico di Borgogna*.

„Prve Donizettijeve opere, izvedene u Veneciji, ne postižu velik uspjeh, jer je u to vrijeme bilo teško zasjeniti tada najistaknutijeg i najviše cijenjenog opernog kompozitora Gioachina Rossinija, tim prije što i Donizetti, kao i većina njegovih suvremenika, piše pod njegovim utjecajem i kopira njegov operni stil (Muzička enciklopedija [1], 1971:467).“

Najznačajnije djelo iz tog ne tako uspješnog perioda je opera *Zoraide di Granata*, koja je izvedena u Rimu 1822. godine. Njegova ostala djela toga razdoblja daju sliku jednog tipičnog skladatelja romantične opere. Prema tadašnjem običaju, Donizetti je bio svestran, imao je ulogu dirigenta, redatelja i korepetitora u svojim djelima.

Od 1827. do 1830. zbog dogovora kojeg je sklopio s napuljskim impresarijem D. Barbajom, Donizettijeva brzina skladanja dolazi do izražaja. U tom periodu nastaje 12 opera, od kojih je nekolicina vrlo dobro prihvaćena, kako u Italiji tako i van njenih granica (Isto).

Prekretnica Donizettijeva stvaralaštva zasigurno je opera *Anna Bolena*, tragična opera u dva čina za koju je libreto napisao Felice Romani. Praizvedena je 1830. u Kazalištu Carcano u Milanu. Puna dramskih naglasaka i vještog scensko-tragičnog razvoja, *Anna Bolena* jedna je od četiri opere u kojima Donizetti razrađuje razdoblje dinastije Tudor u engleskoj povijesti. Iste godine, Donizetti postaje ravnatelj opere u Napulju (Ashbrook, 1982:549).

Godine 1832. u suradnji s Romanijem, za samo četrnaest dana nastaje remek-djelo *L'elisir d'amore*, odnosno *Ljubavni napitak*. Romanca *Una furtiva lagrima* i cavatina *Quanto è bella, quanto è cara* ubrajaju se u najpoznatije solističke tenorske brojeve današnjice, ali i sama opera.

Godinu dana kasnije, 1833., također uz libreto Felice Romanija, u milanskoj Scali izvedena je opera u dva čina *Lucrezia Borgia*.

Nakon tri velike uspješnice *Anna Bolena*, *Ljubavni napitak* i *Lucrezia Borgia*, Donizetti je postao slavan i priznat skladatelj u svijetu opere. Njegova maestralna djela izvodila su se diljem Europe, ali i u dalekoj Americi (Barbieri, 2012:10).

„Godine 1834. postaje nastavnik kontrapunkta i kompozicije na Real Collegio di Musica u Napulju. Donizettijeva slava raste po čitavoj Europi; po Rossinijevoj preporuci on odlazi, poput tolikih talijanskih opernih kompozitora onog vremena, i u Pariz, gdje mu se 1835. u Théâtre-Italien prikazuje opera *Marino Faliero*“ (Muzička enciklopedija [1], 1971:467).

Iste godine, uz libreto kojeg je napisao Salvatore Cammarano po romanu Waltera Scotta, sklada veliku uspješnicu koja se zadržala na repertoaru i dandanas, remek-djelo *Lucia di Lammermoor*. Tijekom trijumfa navedene opere, u blizini Pariza umire najpoznatiji i najkvalitetniji skladatelj *bel canta*, njegov dobar prijatelj Vincenzo Bellini. Ožalošćen, Donizetti sklada *Lamento, Messa da Requiem* i simfoniju na Bellinijeve teme (Isto).

Godine 1839. nezadovoljan izborom ravnatelja Napuljskog konzervatorija, ali i zbog cenzure njegove tragične opere u tri čina *Poliuto*, za koju je libreto napisao također Salvatore Cammarano, odlazi opet u Pariz gdje se naredne 1840. godine izvode *Poliuto – Les Martyrs*, *La Favorita* i *La Fille du Régiment* (Isto).

Godine 1842. u Bologni dirigira talijansku premijeru *Stabat Mater* Gioachina Rossinija, a kasnije iste godine u Beču doživljava veliki uspjeh s novom operom *Linda di Chamounix*, nakon koje opet odlazi u Pariz (Isto).

U Parizu za samo deset dana sklada svoje posljednje veliko djelo, komičnu operu u tri čina *Don Pasquale*, koja je i dandanas jedna od najpoznatijih i najizvođenijih opera.

Početkom 1845. godine „u Parizu je počeo pobolijevati od posljedica sifilisa. Gotovo nepokretnog odveli su ga u bolnicu za duševne bolesnike u Ivryju pokraj Pariza, a zatim potpuno paraliziranog i s potpunim gubitkom pamćenja u rodni Bergamo, u kojemu je umro 8. travnja 1848., navršivši tek pedeset godina“ (Barbieri, 2012:10).

4.3. Opus

Rijetki skladatelji mogu se pohvaliti opusom od preko pet stotina različitih kompozicija, što instrumentalnih, što vokalnih. Za svog života, Donizetti je skladao preko sedamdeset opera.

Kao i drugi skladatelji, Donizetti je također imao nedostatke. Najveća prepreka njegovom stvaralaštvu bila je brzina kojom je pisao, odnosno rokovi koje je morao ispoštovati.

„Njegova djela odaju prije svega bogatu melodijsku invenciju, jasan i nepretenciozan harmonijski stil, velik smisao za scenu i njene zakone, kao i veliku snagu muzičko-dramatskog izraza. Donizetti je priličnim darom zapažanja i asimiliranja znao usvojiti obilježja svih ondašnjih muzičko-scenskih vrsta (jedino ga herojska opera nije privukla)“ (Muzička enciklopedija [1], 1971:467).

Instrumentalna djela:

- 13 simfonija
- 18 gudačkih kvarteta
- 3 gudačka kvinteta
- skladbe za klavir i druge instrumente
- skladbe za komorne sastave

Vokalna djela:

- 3 oratorija
- 28 kantata
- prigodne himne
- oko 200 solo-pjesama (ciklusi i oko 15 pojedinačnih)
- oko 50 dueta i terceta
- oko 115 crkvenih skladbi
- 2 mise

Dramska djela (opere):

- *Il Pigmaliione* (1816)
- *Enrico di Borgogna* (1818)
- *Zoraide di Granata* (1822)
- *Le Convenienze ed Inconvenienze Teatrali* (1827)
- *Anna Bolena* (1830)
- *L'elisir d'amore* (1832)
- *Lucrezia Borgia* (1833)
- *Maria Stuarda* (1834)
- *Marino Faliero* (1835)
- *Lucia di Lammermoor* (1835)
- *Roberto Devereux – Il conte di Essex* (1837)
- *Poliuto – Les Martyrs* (1840)
- *La Favorita* (1840)
- *La Fille du Régiment* (1840)
- *Linda di Chamounix* (1842)
- *Don Pasquale* (1843)
- ... (Muzička enciklopedija [1], 1971:467).

5. Ljubavni napitak (L'elisir d'amore)

Komična opera u dva čina *L'elisir d'amore*, odnosno *Ljubavni napitak*, pokazuje koliko je Donizetti usavršio formu opere *buffa*. Opera je pisana na talijanskom jeziku.

Ljubavni napitak je bogat prelijepim motivima i melodijama, humorom, prekrasnim cavatinama i arijama, duetima i kvartetima, vrlo interesantnim recitativima, izvrsno osmišljenom ulogom zbora koji je sveprisutan, ali i izvanrednom orkestracijom. Maestralno djelo operne literature koje je i danas jedno od najizvođenijih opera u svijetu, nastalo je u svega četrnaest dana.

Prema Barbieri, kazalište Canobbiana, uz Scalu, bilo je najveće kazalište 1830-ih u Milanu. Tadašnji običaj je bio da se publici unaprijed najavi nova opera, međutim skladatelj koji se obvezao napisati operu nije održao riječ pa se kazalište našlo u velikom problemu. Kroz dva tjedna, nova opera trebala je ugledati svjetla pozornice, impresario Alessandro Lanari nije znao kome se obratiti. Tada je u Milanu boravio Donizetti, koji je u to vrijeme iza sebe imao trideset šest opera od kojih je najpoznatija *Anna Bolena*. Donizetti se obratio Romaniju te mu dao rok od tjedan dana da mu napiše libreto. Prelistavanjem raznih knjiga i libreta te sugestijom budućeg Belcorea, tada poznatog francuskog baritona Henri-Bernarda Dabadiea (koji je igrao u operi koja slijedi), naišli su na komediju *Ljubavni napitak – Le philtre*, poznatog francuskog libretista Eugènea Scribea, koji se poslužio talijanskom komedijom *Il filtro* Silvija Malapertea. Scribe je radnju preveo na francuski jezik te priredio libreto za istoimenu operu Daniela François Auber, praižvedenu 20. lipnja 1831. u pariškoj *Opéri*. Romani je prilagodio radnju talijanskom razmišljanju, izmijenio je imena likova te unatoč negotovanju, na Donizettijevu molbu ubacio jednu od najpoznatijih i najljepših tenorskih arija do dandanas – *Una furtiva lagrima* (Barbieri, 2012:12-13).

5.1. Praizvedba

Donizetti i Romani su započeli sa stvaranjem *Ljubavnog napitka* u travnju 1832. godine. U periodu od dva tjedna opera je bila završena. Probe su započele početkom svibnja iste godine, generalna proba održala se 11. svibnja, a praižvedba se odigrala odmah sljedeći dan 12. svibnja u Kazalištu Canobbiana (Tetro della Canobbiana) u Milanu (Ashbrook, 1988:73).

„Nemorina i Adinu pjevali su Gianbattista Genero i Sabine Heinefetter o kojima ne znamo mnogo, Belcore je bio spomenuti Henri-Bernard Dabadie, a Dulcamara poznati bas onoga vremena Giuseppe Frezzolini. Poslije praizvedbe glazbeni kritičar novina *Gazzetta privilegiata di Milano* u svojem komentaru na praizvedbu ističe velik uspjeh opere“ (Barbieri, 2012:13-14).

5.2. Uloge

- Adina – mlada i bogata djevojka ... sopran
- Nemorino – mladi seljak ... tenor
- Belcore – narednik ... bariton
- Dulcamara – nadriliječnik ... bas
- Giannetta – pralja ... sopran

Ostale uloge: bilježnik, sluga, vojnici, pralje, seljaci (Turkalj, 1997:92).

5.3. Radnja

Radnja se zbiva početkom 19. stoljeća u selu pokraj Firence.

Prvi čin

Siromašni seljak, naivni Nemorino, iz prikrajka se divi prelijepoj i imućnoj zemljoposjednici Adini u ariji *Quanto è bella, quanto è cara* (*Kako je lijepa, kako je draga*). Nespretni Nemorino se pokušava udvarati Adini koja čita seljanima priču o Tristanu i Izoldi i koja se u ariji *Della crudele Isotta* (*Okrutne Izolde*) ismijava tzv. ljubavnom napitku. S četom vojnika, u selo dolazi narednik Belcore koji se predstavlja arijom *Come Paride vezzoso* (*Kao zavodnički Pariz*) i odmah osvaja Adinu. Adina arijom *Chiedi all' aura lusinghiera* (*Pitaj zamamljiv povjetarac*) odbija Nemorina. Seljani se izruguju Nemorinu koji je na rubu očajja. Začuje se zvuk trube, najavljuje se dolazak nadriliječnika doktora Dulcamare, koji se predstavlja komičnom arijom *Udite, udite, o rustici* (*Čujte, seljani, čujte*). Dulcamara seljanima predstavlja svoje čudotvorne napitke koje liječe apsolutno sve. Očajni Nemorino,

prisjećajući se priče o Izoldi, svojim posljednjim dukatom od Dulcamare kupuje tzv. ljubavni napitak. Slijedi duet Nemorina i Dulcamare *Voglio dire... Obbligato! Obbligato! (Hoću reći... Zahvalan sam, zahvalan)* gdje Dulcamara obećava Nemorinu da će ga Adina zavoljeti, a Nemorino mu se zahvaljuje. Međutim, ljubavni napitak je zapravo najjeftinije vino kojeg Nemorino ispija i dobivši samopouzdanja, počinje se ponašati samouvjerenom, a Adini to zasmeta jer se ispostavlja da ipak nije ravnodušna. Iz prkosa, Adina se pristaje udati za narednika Belcorea. Belcore inzistira da se vjenčanje odmah održi jer je stigla naredba da vojska mora napustiti selo. Adina na to pristaje, nakon čega slijedi duet *Esulti pur la barbara (Neka likuje okrutnica)* s Nemorinom koji se tješi pjesmom i plesom (Barbieri, 2012:6-7).

Drugi čin

Vjenčanje Adine i Belcorea sprema se na njenoj zemlji, popraćeno zborskim ulomkom *Cantiam, cantiam (Pjevajmo, zapjevajmo)*. Mladenci izvode šaljiv duet *Io son ricco, tu sei bella (Ja sam bogat, ti si lijepa)*. Dok Adina oklijeva s potpisivanjem ugovora, Nemorino od doktora Dulcamare kupuje i drugu bočicu ljubavnog napitka ne bi li ubrzao njegov učinak. Budući da je ostao bez novaca, Nemorino pristaje otići u vojsku. Tim postupkom, Adina postaje svjesna njegove ljubavi, ali da i ona nije bez osjećaja. Slijedi duet nje i Dulcamare *Quanto amore! (Koliko li ljubavi!)*. Vjerujući u moć čarobnog napitka, Nemorino se pravi ravnodušan. Iznenada, seljani saznaju da je Nemorinov bogati stric umro i ostavio sve Nemorinu. Seljanke počinju zavoditi Nemorina, koji to pripisuje ljubavnom napitku. Adina ne može prihvatiti situaciju i u njenom oku se pojavljuje suza o kojoj Nemorino pjeva jednu od najpoznatijih tenorskih arija *Una furtiva lagrima (Jedna tajna suza)*. Adina shvativši da voli Nemorina, a ne narednika Belcorea, otkupljuje Nemorinov vojni ugovor i predaje ga Nemorinu pjevajući ariju *Prendi per me sei libero (Uzmi, ja sam ti donijela slobodu)*. Pojavljuje se Belcore koji svoju naklonost poklanja Gianetti. Na kraju sve sretno završava i svi pjevaju *Ei corregge ogni difetto (On ispravlja svaki nedostatak)*, a Adina i Nemorino se prepuštaju ljubavi (Barbieri, 2012:7).

5.4. Struktura

SCENA	BROJ	NASLOV	VRSTA	IZVOĐAČI
I	1.01	<i>Uvertira</i>	instrumental	orkestar
	1.02	<i>Bel conforto al mietitore</i>	zborski broj	zbor, Giannetta
	1.03	<i>Quanto è bella, quanto è cara</i>	cavatina	Nemorino
	1.04	<i>Benedette queste carte</i>	recitativ	Adina, G., N., zbor
	1.05	<i>Della crudele Isotta</i>	cavatina	Adina
II	1.06	<i>Marziale</i>	instrumental	orkestar
	1.07-1	<i>Come Paride vezzoso</i>	cavatina	Belcore, A., G., N., z
	1.07-2	<i>Or se m'ami come io t'amo</i>	kvartet	B., A., N., G., zbor
	1.08	<i>Intanto o mia ragazza</i>	recitativ	Belcore, Adina
III	1.09	<i>Una parola o Adina</i>	recitativ	Nemorino, Adina
	1.10	<i>Chiedi all'aura lusinghiera</i>	duet	Nemorino, Adina
IV	1.11	<i>Che vuol dire codesta suonata</i>	zborski broj	zbor
V	1.12	<i>Udite, udite, o rustici</i>	cavatina	Dulcamara, zbor
VI	1.13	<i>Ardir ha forse il cielo mandato</i>	recitativ	Nemorino, D.
	1.14-1	<i>Voglio dire lo stupendo elisir</i>	recitativ	Nemorino, D.
	1.14-2	<i>Obbligato, obbligato</i>	duet	Nemorino, D.
VII	1.15	<i>Caro elisir sei mio</i>	duet	Adina, Nemorino
VIII	1.16-1	<i>Lallarallara, la, la</i>	recitativ	Nemorino, Adina
	1.16-2	<i>Esulti pur la Barbara</i>	duet	Nemorino, Adina
IX	1.17	<i>Tran tran inguerra ed amor</i>	tercet	A., N., B.
X	1.18	<i>Signor sargente</i>	recitativ	G., B., N., A., zbor
	1.19	<i>Adina credimi te ne scongiure</i>	kvartet	N., B., A., G., zbor
	1.20	<i>Andiam Belcore</i>	recitativ	A., N., G., B., zbor
I	2.01	<i>Cantiamo, cantiam</i>	zborski broj	B., D., G., A., zbor
	2.02	<i>Poichè cantar vi alletta</i>	recitativ	D., B., G., zbor
	2.03-1	<i>La Nina Gondoliera E il Senator</i>	recitativ	Dulcamara, zbor
	2.03-2	<i>Io son ricco e tu sei bella</i>	duet	Dulcamara, Adina
	2.04-1	<i>Silenzio! È qua il Notario</i>	recitativ	B., D., A.
II	2.04-2	<i>Le feste nuziali son piacevoli</i>	recitativ	Dulcamara, N.
III	2.05-1	<i>La donna è un animale</i>	recitativ	Belcore, Nemorino
	2.05-2	<i>Ai perigli della guerra</i>	recitativ	Nemorino
	2.06-1	<i>Venti scudi</i>	duet	Nemorino, Belcore
	2.06-2	<i>Qua la mano giovinotto</i>	duet	Belcore, Nemorino
IV	2.07	<i>Saria possibile</i>	zborski broj	zbor, Giannetta
V, VI	2.08	<i>Dell'elisir mirabile</i>	kvartet	N., G., A., D., zbor
VII	2.09	<i>Come sen va contento</i>	recitativ	Adina, Dulcamara
	2.10	<i>Quanto amore ed io spietata</i>	duet	Adina, Dulcamara
	2.11	<i>Una tenera occhiatina</i>	duet	Adina, Dulcamara
VIII	2.12	<i>Una furtiva lagrima</i>	aria	Nemorino
	2.13	<i>Eccola oh qual le accresce</i>	recitativ	Nemorino, Adina
	2.14	<i>Prendi per me sei libero</i>	aria	Adina
IX	2.15	<i>Alto fronte</i>	recitativ	B., A., D., N., G., z.
	2.16	<i>Ei corregge ogni difetto</i>	aria finale	D., A., N., B. G., z.

5.5. Zbor

Neizostavan, a iznimno važan dio opere zasigurno je mješoviti zbor koji predstavlja seljake, pralje i vojnike, a čine ga soprani 1 i 2, odnosno soprani i alti, tenori 1 i 2 te basi.

Ženski dio zbora, soprani i alti, tumače ulogu pralja – seoskih djevojaka koje peru rublje.

Muški dio zbora, tenori i basi, tumače ulogu seljaka i vojnika.

Tijekom opere, zbor se javlja u velikoj većini brojeva. Do najvećeg izražaja u prvom činu, zbor dolazi najviše tijekom prvog broja *Bel conforto al mietitore*, prije dolaska doktora Dulcamare u broju *Che vuol dire codesta suonata* te u posljednjoj sceni prvog čina kada se svi izvođači nalaze na sceni – *Signor sargente, Adina credimi te ne scongiure, Andiam Belcore*.

Drugi čin započinje slavljem vjenčanja Adine i Belcorea – *Cantiamo, cantiam*, gdje također do izražaja dolazi zbor. Uz Giannettu, ženski zbor se nameće u broju *Saria possibile* te naposljetku, u posljednjoj sceni gdje se nalaze svi solisti i cijeli zbor – *Alto fronte i Ei corregge ogni difetto*.

5.6. Orkestracija

- Drveni puhači:
  - pikolo
  - flauta
  - oboa
  - klarinet
  - fagot
- Limeni puhači:
  - francuski rog
  - truba
  - trombon

- Gudači:
  - violina I i II
  - viola
  - violončelo
  - kontrabas

- Udaraljke:
  - timpani
  - tamburin
  - mali bubanj
  - činele

- Ostali instrumenti:
  - klavir
  - harfa

- Komorni ansambl:
  - flauta
  - (2. čin na pozornici) - klarinet I i II
  - francuski rog I i II
  - truba I i II
  - trombon/eufonij
  - bas trombon
  - bas bubanj
  - tamburin

Godine 1840. Richard Wagner prearanžirao je cijelu operu za solo klavir.

6. Analiza

Ljubavni napitak ubraja se u najpoznatije i najljepše primjere *opere buffa*. Donizettijeve prelijepe melodije, izvrsno fraziranje, sjajno zapisana dinamika i bogata orkestracija, uz zanimljive likove i još zanimljiviju radnju, ovu operu čine zaista jednom od najboljih primjera talijanske komične opere – *opere buffa*.

„Sadržaj *Ljubavnog napitka* srdačno je naivan, likovi nespretnog ljubavnika, vojničine i lukavog nadriliječnika ocrtni su skercozno, kao popularne karikature pučkog kazališta“ (Turkalj, 1997:92).

6.1. Quanto è bella, quanto è cara

Quanto è bella, quanto è cara (vidi: Prilog 1) tenorska je cavatina koju izvodi zaljubljeni Nemorino na početku prvog čina, u prvoj sceni.

Nemorino pjeva njegovoj voljenoj Adini. Vjeruje da, iako će ju uvijek voljeti, od njih ništa neće biti jer je ljubav neuzvrćena. Propitkuje se, tko mu može pomoći i što mu je potrebno da osvoji Adinino srce.

NEMORINO:

Quanto è bella, quanto è cara!

Più la vedo, e più mi piace...

Ma in quel cor non son capace

lieve affetto ad ispirar.

Essa legge, studia, impara...

Non vi ha cosa ad essa ignota...

NEMORINO:

Kako je lijepa, kako je draga!

Što je više gledam, to mi se više sviđa...

Ali u tom srcu nisam sposoban

malo dragosti potaknuti.

Ona čita, proučava, uči...

Ne vidim da sve ignorira...

Io son sempre un idiota,

Uvijek sam idiot,

io non so che sospirar.

ne znam, ali uzdahnem.

Chi la mente mi rischiara?

Tko li će mi um pročistiti?

Chi m'insegna a farmi amar?

Tko li će me naučiti voljeti sebe?

Vrsta: cavatina

Izvođač: Nemorino (tenor), orkestar

Tempo: *larghetto* → promjenjiv

Mjera: 2/4

Dinamika: *p* – *ff*

Oblik: mala trodijelna pjesma

Tonalitet: C - dur

Opseg: e – g¹

Cavatina je pisana u dvočetvrtinskoj mjeri, u C - duru. Tempo je *larghetto*, ali uz nekoliko usporavanja i korona. Oblika je male trodijelne pjesme – uvod A B A coda. U četverotaktnom uvodu s predtaktom, glavnu temu iznose flauta i klarinet, a pratnja su im gudači koji sviraju *pizzicato* harmonijsku progresiju I-IV-V^{8→7}-I. U „A“ dijelu prva četiri takta (a) slična su kao u uvodu, viola više ne svira *pizzicato*, svira harmonijsku pratnju zajedno s klarinetom i fagotom I-V⁷-I-IV-V^{8/6/4→7/5/3}-I. Sljedeća četiri takta malo se razlikuju harmonijski (a') I-V⁷-I-D^o/III-III-D⁷/III. „B“ dio sastoji se od osam taktova, preko zajedničkog akorda V⁷ dijatonski se modulira u istoimeni mol. Harmonijsku progresiju V^{5/3→6/4→7/5/3→8/5/3→6/4→5/3} *pizzicato* sviraju gudači, oboja lijepo frazira u dvoglasju, a francuski rog svira sinkopirani ritam. U naredna tri takta gudači usporavanjem pripremaju povratak u

početni tonalitet preko dva puta ponovljenog rješenja $D^7/V-V$ i male kadence. U ponavljanju „A“ dijela, iste progresije ovaj put sviraju gudači, fagot i francuski rog, flauta i klarinet sviraju *unisono* s tenorom. Slijedi progresija $I-D/II-II-V^{6/4 \rightarrow 5/3}$ te coda u kojoj gudači sviraju *pizzicato* $I-II-D/V-V^{6/4 \rightarrow 5/3}-I-II-V^7$, a flauta, oboa, klarinet, fagot i kasnije pikolo pojačavaju dojam tenora u *crescendu* do *fortissima* $I^6-IV-I-V$, nakon kojeg slijedi savršena kadenca.

6.2. Come Paride vezzoso

Come Paride vezzoso (vidi: Prilog 2) baritonska je cavatina koju izvodi Belcore u drugoj sceni prvog čina, kada na pozornicu stupa vojska.

Narednik Belcore dolazi, pozdravlja Adinu i daje joj buket cvijeća, nakon čega ju prosi. Vjerujući da će odgovor biti pozitivan, pjevanjem objašnjava kako to nije nimalo čudno jer je narednik, a žene vole vojnike.

BELCORE:

Come Paride vezzoso

porse il pomo alla più bella,

Mia diletta villanella,

io ti porgo questi fior.

Ma di lui più glorioso,

più di lui felice io sono,

poiché in premio del mio dono,

ne riporto il tuo bel cor.

BELCORE:

Zgodni Paris u priči

daje jabuku najljepšoj ljepotici,

moja šarmantna seoska slatkice,

ja sam ti donio ovaj cvijet.

Pošto slavniji sam nego on,

moja nagrada mora biti zadovoljavajuća,

zauzvrat mom poklonu,

trebao bih tvoje srce.

ADINA:

(alle donne)

È modesto il signorino!

ADINA:

(reče ženi)

Ima i skromnijih momaka!

GIANNETTA E CORO:

Sì, davvero.

GIANNETTA I ZBOR:

Da, uistinu.

NEMORINO:

Oh! Mio dispetto!

NEMORINO:

Oh! Kakav očaj!

BELCORE:

*Veggio chiaro in quel visino,
ch'io fo breccia nel tuo petto.*

Non è cosa sorprendente;

Son galante, son sergente.

Non v'ha bella che resista,

alla vista d'un cimiero;

Cede a Marte, Dio guerriero,

Fin la madre dell'Amor.

BELCORE:

*Jasno vidim na tvome licu,
prodirem ti kroz grudi.*

Nije neočekivano;

Galantan sam, narednik sam.

Pogledom na čovjeka u odori,

svaka ljepotica se smekša.

Čak se i Venera predala,

bogu rata.

ADINA:

È modesto!

ADINA:

Skromno!

GIANNETTA E CORO:

Sì, davvero.

GIANNETTA I ZBOR:

Da, uistinu.

NEMORINO:

Essa ride ... Oh! Mio dolor!

NEMORINO:

Smije se... Oh! Moja bol!

Vrsta: cavatina

Izvođači: Belcore (bariton), Adina (sopran), Giannetta (sopran), Nemorino (tenor), zbor, orkestar

Tempo: *larghetto, andantino, larghetto* → promjenjiv

Mjera: 3/4

Dinamika: *p – ff*

Oblik: velika trodijelna pjesma

Tonalitet: F - dur

Opseg: B – e¹

Cavatina je pisana u tročetvrtinskoj mjeri u F - duru. Trodijelnog je oblika. Tempo „A“ dijela je *larghetto*. U četverotaktnom uvodu, uz pratnju gudača I-I-V⁷-I, klarinet i flauta iznose temu. Francuski rog zadaje puls, a Belcore započinje s četverotaktnom frazom koju završava zajedno s flautom, klarinetom i fagotom. Sljedeća četiri takta se razlikuju samo u kraju koji završava na D/III koji nakratko slijedi. Uz sve navedene puhače i gudače, Belcore iznosi drugi dio „A“ dijela D/II-II-V^{6/5}-I-I⁶, nakon kojeg slijedi mala kadenca i priprema I-V za „B“ dio koji je u *andantino* tempu. U „B“ dijelu na Belcoreovo udvaranje, Adina, Giannetta i zbor međusobno komentiraju, a gudači i svi puhači daju odgovore, nakon čega opet slijedi mala kadenca i povratak u *a tempo*. U trećem dijelu, „A“ dio je pomalo izmijenjen. Četverotaktna tema, I-I-V⁷-I, se iznosi dva puta nakon kojeg slijedi nešto novo. Kontrabas i čelo sviraju na prvu dobu, a na drugu i treću odgovaraju viole, violine, fagot i francuski rog. Belcore pjeva u sekstolama, a progresija u pratnji je I-I⁶-D/II-II-II⁶-V^{8/6/4→7/5/3}-I, nakon koje slijedi slična fraza I-I⁶-D/II-II⁶-V^{6/4→5/3}, u *crescendu* do *fortissima*, također u sekstolama. Skladba završava Belcoreovom potpuno autentičnom kadencom.

6.3. Udite, udite, o rustici

Udite, udite, o rustici (vidi: Prilog 3) basovska je cavatina koju izvodi Dulcamara u petoj sceni prvog čina.

Nadriliječnik Dulcamara dolazi na seoski trg i komično se predstavlja *parlando* pjevanjem i recitativom. Karakter je *maestoso*, a mjera je četveročetvrtinska.

DULCAMARA:

Udite, udite, o rustici;

attenti, non fiatate.

Io già suppongo e imagino

che al par di me sappiate

ch'io sono quel gran medico,

DULCAMARA:

Pozor, pozor, seljani;

dođite, poslušajte ovu priču.

Vi ste, siguran sam, upoznati

s mojim ugledom i slavom,

taj veliki liječnik,

<i>dottore enciclopedico</i>	<i>doktorska enciklopedija,</i>
<i>chiamato Dulcamara,</i>	<i>poznatiji kao Dulcamara,</i>
<i>la cui virtù preclara,</i>	<i>čija vještina i mistična aura,</i>
<i>e i portenti infiniti</i>	<i>ljekovita moć i milost</i>
<i>son noti all'universo ... e in altri siti.</i>	<i>su poznati diljem svijeta ... i šire.</i>

Tempo je *Andante*, Dulcamara se predstavlja kao svemoguć i zove narod da kupe zanimljive napitke po vrlo povoljnim cijenama. Pri kraju se tempo ubrzava i postaje življi.

DULCAMARA:	DULCAMARA:
<i>Benefattor degli uomini,</i>	<i>Dobročinitelj svih ljudi,</i>
<i>riparator de' mali,</i>	<i>koji ispravlja sve nedostatke,</i>
<i>in pochi giorni io sgombero,</i>	<i>prazni bolnice,</i>
<i>io spazzo gli ospedali,</i>	<i>gdje god sam pozvan,</i>
<i>e la salute a vendere</i>	<i>najbolje liječim</i>
<i>per tutto il mondo io vo.</i>	<i>gdje god idem po svijetu.</i>
<i>Compratela, compratela,</i>	<i>Dođite i kupite,</i>
<i>per poco io ve la do.</i>	<i>cijena je vrlo niska.</i>

Dulcamara pokušava prevariti seljane prezentirajući im savršeni lijek koji liječi apsolutno sve bolesti i nedostatke te im za isti pokazuje službeni certifikat.

DULCAMARA:	DULCAMARA:
<i>È questo l'odontalgico</i>	<i>Ovo je savršeni lijek,</i>

mirabile liquore,

dei topi e delle cimici

possente distruttore.

I cui certificati

autentici, bollati

toccar, vedere e leggere

A ciaschedun farò.

Per questo mio specifico,

simpatico, prolifico,

un uom settuagenario

e valetudinario,

nonno di dieci bamboli,

ancora diventò,

di dieci o venti bamboli.

Per questo «Tocca e sana»

in breve settimana

più d'un'afflitta vedova

di piangere cessò.

čudesno moćan,

da vas riješi svih ušiju ili miševa

ili nekih drugih glodavaca.

Ovaj certifikat je

autentičan, žigosan,

dodirnite, vidite i pročitajte

sve što može učiniti.

Ovaj napitak liječi senilnost,

obnavlja plodnost,

jedan osamdesetsedmogodišnjak

napola na nebu,

djed postade deseterima djece,

možda i više,

možda deset-dvadeset djece.

Ovaj voljeni napitak,

u sedam dana ili prije,

osušio je suze udovica

koje se nikad prije smijale nisu.

U sljedećem dijelu, Dulcamara se izravno obraća starijim gospođama, ali i mladoj populaciji, nudi im čarobni lijek po vrlo niskoj cijeni.

DULCAMARA:

O voi matrone rigide,

ringiovanir bramate?

Le vostre rughe incomode

Con esso cancellate.

Volete voi, donzelle,

Ben liscia aver la pelle?

Voi, giovani galanti,

per sempre aver amanti!

Comprate il mio specifico,

per poco io ve lo do.

Da bravi, giovinotti,

da brave, ve doverte,

Comprate il mio specifico,

per poco io ve lo do.

DULCAMARA:

O vi gospođe u godinama,

muči li vas starenje?

Ovaj napitak očistit će

bore koje vas more.

Mlade dame, sanjate li,

o satenskoj sjajnoj koži?

Mladići, povećajte svoju

šansu za obilnu romansu!

Samo kupite moj čarobni lijek,

cijena je vrlo niska.

Vi hrabri mladići,

hrabre udovice,

samo kupite moj čarobni lijek,

cijena je vrlo niska.

Na vrlo humorističan način, Dulcamara nabraja sve bolesti i probleme koje njegov čarobni lijek može otkloniti. Zove narod da dođu, pristupe i kupe lijek po jako povoljnoj cijeni.

DULCAMARA:

Ei muove i paralitici;

Spedisce gli apoplectici,

DULCAMARA:

On uklanja paralizu,

liječi apopleksiju,

gli asmatici, gli asfitici,

gl'isterici, i diabetici,

guarisce i timpanitidi,

e scrofole e rachitidi,

e fino il mal di fegato

che in moda diventò.

Mirabile pe' cimici,

mirabela pel fegato,

guarisce i paralitici,

spedisce gli apoplefici.

Comprate il mio specifico,

voi, vedive e donzelle,

voi, giovani galanti,

per poco ve lo do.

Avanti, avanti vedove,

avanti, avanti, bamboli,

comprate il mio specifico,

per poco io ve lo do.

astmu, iritaciju.

sumnju, dijabetes,

smiruje nadutost,

škrofuloznost i rahitis,

cirozu jetre, to je

sad u modi, znate.

Veličanstveni insekticid,

sve bolesti će otkloniti,

smiruje nadutost,

liječi apopleksiju.

Kupite moj čarobni lijek,

udovice i dame,

vi galantna gospodo,

cijena je vrlo niska.

Dođite, pristupite udovice,

dođite, pristupite djeco,

samo kupite moj čarobni lijek,

cijena je vrlo niska.

Dulcamara, zbog tople dobrodošlice, nudi svoj lijek za samo jedan novčić nakon čega slijedi dijalog između oduševljenog naroda, tj. zbora i njega koji na sve moguće načine pokušava privući ljude kako bi kupili njegov napitak.

DULCAMARA:

L'ho portato per la posta

da lontano mille miglia,

mi direte: quanto costa?

Quanto vale la bottiglia?

Cento scudi? ... Trenta? ... Venti? ...

No ... Nessuno si sgomenti.

Per provarvi il mio contento

di sì amico accogliamento,

io vi voglio, o buona gente,

uno scudo regalar.

DULCAMARA:

Donio sam ga poštom

od tisuće milja daleko,

pitat će te: koliko košta?

Koliko vrijedi jedna boca?

Stotinu? ... Trideset? ... Dvadeset? ...

Ne ... Ovo će vas jako iznenaditi.

Pošto sam zadovoljan s

vašom dobrodošlicom,

nudim vam ga,

za samo jedan novčić.

CORO:

Uno scudo veramente?

Più brav'uom non si può dar.

ZBOR:

Samo jedan cijeli novčić?

Vi ste nam dar s neba.

Budući da je rođen na ovoj zemlji, zbog ljubavi prema njoj i prema svome domu, čudotvorni napitak nudi za samo tri lire. Tempo u ovom dijelu je *Andante*.

DULCAMARA:

Ecco qua: così stupendo,

Sì balsamico elisire,

tutta Europa sa ch'io vendo

niente men di nove lire:

ma siccome è pur palese,

ch'io son nato nel paese,

per tre lire a voi lo cedo:

sol tre lire a voi richiedo;

DULCAMARA:

Evo ga, tako prekrasan,

taj balzamičan eliksir,

cijela Europa zna da ne prodajem

ništa za manje od devet lira:

ali jasno je,

jer sam rođen na ovoj zemlji,

dajem vam ga za tri lire:

molim vas samo tri lire;

Uz zvuke trube, *Allegro Vivace* tempo i troosminsku mjeru, narod postaje sve zainteresiraniji za čudotvorni lijek koji mogu dobiti za vrlo povoljnu cijenu.

DULCAMARA:

Così chiaro è come il sole,

che a ciascuno che lo vuole

uno scudo bello e neto

in saccoccia io faccio entrar.

Ah! Di patria il caldo affetto

gran miracoli può far.

DULCAMARA:

Bistre i sunčane,

a onome tko ga želi

treba samo novčić lijep i čist

koji će staviti u moju torbu.

Ah! Kakvo čudo može biti

zbog ljubavi prema domu i zemlji.

Naposlijetku, oduševljeni narod prihvaća Dulcamarinu ponudu i svi kupuju navedeni napitak koji liječi sve bolesti koje postoje. Dulcamara, prevarivši ljude jer je riječ o običnom vinu, a ne čudotvornom eliksiru, sa svojim pomoćnikom zadovoljno i s osmjehom na licu uživa u zarađenom novcu.

CORO:

ZBOR:

È verissimo: porgete.

Svi prihvaćamo tvoju ponudu.

Gran dottore che voi siete!

Jer si sjajan liječnik.

Noi ci abbiám del vostro arrivo

Dugo ćemo se sjećati

lungamente a ricordar.

vašeg dolaska.

Vrsta: cavatina

Izvođač: Dulcamara (bas), zbor, orkestar

Tempo: *Andante, Più mosso, Andante, Allegro vivace* → promjenjiv

Mjera: 4/4 → 3/8

Dinamika: *p – ff*

Tonalitet: A - dur

Opseg: A – e¹

6.4. Una furtiva lagrima

Una furtiva lagrima (vidi: Prilog 4) jedna je od najpoznatijih tenorskih arija današnjice. Izvodi ju Nemorino u drugom činu, osma scena.

Nemorino uzima drugu dozu ljubavnog napitka. Ni ne znajući da je upravo naslijedio pravo bogatstvo, žene ga počinju salijetati. Uvjeren u djelovanje "ljubavnog napitka", tj. običnog vina, sve ih ignorira kao i svoju ljubav Adinu. Adina je povrijeđena i zbog toga odlazi. Vidjevši njezinu reakciju, Nemorino shvaća da Adina nije ravnodušna prema njemu te da joj je stalo do njega. Otkrivši da ga ona voli, pjeva navedenu pjesmu.

NEMORINO:

Una furtiva lagrima

negli occhi suoi spunt.

Quelle festose giovani

invidiar sembrò.

Che più cercando io vo?

M'ama! Sì, m'ama, lo vedo. Lo vedo.

Un solo instante i palpiti

del suo bel cor sentir!

I miei sospir, confondere

per poco a' suoi sospir.

I palpiti, i palpiti sentir,

confondere i miei co'suoi sospir...

Cielo! Si può morir.

Di più non chiedo, non chiedo.

Ah, cielo, si può, si può morir.

NEMORINO:

Jedna tajna suza

potekla je iz njenog oka.

Kao da zamjera svoj mladeži

što smijući se prolazi kraj nje.

Što još trebam istražiti?

Voli me! Da, voli me, znam to. Znam to.

Samo na trenutak osjetio sam kucanje

njezina prekrasna srca!

Kao da su moji uzdasi bili njezini,

Kao da su njezini uzdasi bili moji.

Kucanje, kucanje njezinog srca sam osjetio,

kako bih usporedio naše uzdahe...

Nebesa! Da, mogao bih umrijeti.

Ne bih mogao tražiti ništa više, ništa više.

Oh, nebesa! Da, mogao bih, mogao bih umrijeti

Di più non chiedo, non chiedo.

Ne bih mogao tražiti ništa više, ništa više.

Si può morire! Si può morir, d'amor.

Da, mogao bih umrijeti!

Da, mogao bih umrijeti, od ljubavi.

Vrsta: arija

Izvođač: Nemorino (tenor), orkestar

Tempo: *larghetto*

Mjera: 6/8

Dinamika: *p – f*

Oblik: velika dvodijelna pjesma

Tonalitet: b - mol → B - dur

Opseg: f – as¹

Arija je pisana u šesteroosminskoj mjeri, u b – molu, kasnije modulira u B - dur. Tempo je *larghetto*, a pisana je u obliku velike dvodijelne pjesme – uvod A A'/B. U osmotaktnom uvodu, glavnu temu iznosi fagot uz pratnju harfe i gudača koji sviraju *pizzicato* progresiju I-V⁷-VII/I-I-D/III-III-II⁶-V^{6/4→5/3}-I. „A“ dio, sličan je uvodu, tenor započinje temu umjesto fagota, a klarinet odgovara, uz stalnu pratnju harfe i gudača. Prva četiri takta završavaju autentičnom kadencom I-V⁷-VII/I-I, mogu se podijeliti na dva dvotakta. Slijedi progresija I-D/III-III-II⁶-D/V-V-I, ali i pojava fagota te francuskog roga. U naredna četiri takta, uz pojavu oboe, skladatelj koristi izmjenični V^{5/3→6/4} kao pripremu za radosni Des - dur u kojeg modulira preko zajedničkog akorda. Dominanta polaznog tonaliteta postaje III u paralelnom duru i slijedi rečenica I-II⁶-V^{6/4→7}-I, koja završava na dominantu b - mola nakon koje slijedi ponavljanje „A“ dijela s drugim tekstom. Uz klarinet, odgovore ovaj put daje i flauta. Dva dvotakta, kao i na početku arije završavaju autentičnom kadencom I-V⁷-VII/I-I, nakon koje

slijedi nešto drugačija linija, ali uz istu harmonijsku pratnju progresija I-D/III-III-II⁶-D/V-V-I. U sljedeća četiri takta, uz javljanje oboe, opet se vidi izmjenični V^{5/3}→^{6/4}, nakon kojeg slijedi dominantni kvintakord i veliki *crescendo* kojim se mutira u istoimeni dur, B - dur. Slijedi prekrasna melodijska linija uz gudače, harfu, drvene puhače i francuski rog I-V⁷-VI-II⁶-V^{6/4}→^{5/3}-I, priprema za kadencu V-I-V-VI-II⁶-V^{6/4}→^{5/3} i savršena kadenca I-V-I-V-I, kojom završava ovaj maestralni broj.

6.5. Prendi per me sei libero

Prendi per me sei libero (vidi: Prilog 5) vrlo je zahtjevna arija pisana za sopran. Izvodi ju Adina u drugom činu, prije zadnje scene.

Da Nemorino ne ode u vojsku, Adina otkupljuje njegove ugovore. Shvativši da ga voli i da ga ne želi izgubiti, savjetuje mu da ostane kod kuće, tu gdje ga svi vole.

ADINA:

Prendi, per me sei libero.

Resta nel suol natio.

Non v'ha destin si rio

che non si cangi un di. Resta!

Qui dove tutti t'amano,

saggio, amoroso, onesto.

Sempre scontento e mesto,

no, non sarai cosi.

ADINA:

Uzmi, zbog mene si slobodan.

Ostani na svom rodnom tlu.

Nema te sudbine toliko gorke

koja se neće promijeniti jednog dana. Ostani!

Ovdje, gdje te svi vole,

mudri, dragi, iskreni.

Uvijek nesretan i jadan,

ne, nećeš uvijek biti takav.

Vrsta: arija

Izvođač: Adina (sopran), orkestar

Tempo: *rubato, cantabile* → promjenjiv

Mjera: 2/4

Dinamika: *p – ff*

Oblik: mala trodijelna pjesma

Tonalitet: F - dur

Opseg: $c^1 - c^3$

Arija je pisana u dvočetvrtinskoj mjeri u F – duru, promjenjivog tempa i pijevnog karaktera. Oblik je teško odrediti jer je dosta nepravilan, ali moglo bi se reći da je riječ o trodijelnom obliku s codom. Uvod od sedam taktova donose flauta, oboa, klarinet, francuski rog i gudači koji, osim viole, sviraju *pizzicato*. Prva četiri takta su u toničkoj funkciji, nakon kojih slijedi dominantna i melodijsko spuštanje flaute i klarineta kao priprema za ulaz soprana koji drži koronu. „A“ dio sastoji se od male glazbene periode u kojoj, uz sopran, glavnu riječ vode gudači. „A“ dio završava polovičnom kadencom i držanjem korone na dominantni F - dura, na koju se uključuje i ostatak simfonijskog orkestra. „B“ dio, koji je baziran na dominantnoj funkciji, izvode Adina i gudači. Harmonijska progresija koja se uočava je V-I-V, nakon koje slijedi kadenca koja priprema povratak na toniku. U „C“ dijelu se uključuje klarinet i izmjenjuju se tonička i dominantna funkcija, nakon kojih se javlja progresija D/IV-IV-V^{6/4→5/3}-I. D/II priprema kraj arije kojeg donose dva dvotakta progresijom II⁶-V-I i D/II-II⁶-V. Prije kadence, u *fortissimu*, javlja se medijanta Des-f-as pa VI-IV⁶ i D^o/V, koja se preko savršene kadence, koja je sama po sebi kulminacija ovog broja s tonom c^3 u sredini, rješava dominantnim septakordom u toniku.

7. Zaključak

Gaetano Donizetti je vrhunski skladatelj, ponajprije opernih dijela. Najveći „problem“ Donizettijevom stvaralaštvu (ali i svim onovremenim skladateljima) bila je brzina kojom su morali skladati jer su prakse naručivanja, skladanja, uvježbavanja i izvedbi novih glazbeno-scenskih djela bile takve da su se čak i vrlo kompleksne opere morale završavati u određenom, često vrlo kratkom vremenskom roku. Unatoč tome, sama spoznaja da njegov rad ima vrlo važnu ulogu u razvoju talijanske opere (bez njega bi bilo teško zamisliti glazbenu pojavu i povijesni značaj čak i velikog Giuseppea Verdija), kao i ogroman opus koji je ostavio iza sebe, drži ga i danas pri samom vrhu opernih skladatelja i njihovih remek-djela.

Kada se spominju pojmovi operni libreto i njegovi autori – libretisti, u samom vrhu nalazi se Felice Romani. Umjetnik bez kojeg velik broj današnjih opera ne bi postojao. Suradivao je s najvećim skladateljima 19. stoljeća, a iza sebe je ostavio maestralne naslove. S Donizettijem je napravio *Ljubavni napitak*, i to samo u dva tjedna. Romanijev tekst temelji se na libretu koji je, za operu Daniela Aubera – *Le Philtre*, napisao francuski dramatičar Eugène Scribe i koja je izvedena godinu dana ranije, u Parizu. Scribeova radnja, zapravo je bila preuzeta od još ranije izvedene talijanske predstave Silvija Malaperta – *Il filtro*. Iako je Romani pomno pratio Scribeov zaplet, napravio je niz izmjena, uključujući dodavanje scena koji smanjuju element koketizma i umjesto toga uvodi notu šarmantne patetike.

Premijera *Ljubavnog napitka* doživjela je ogroman uspjeh. Spoj sjajnog libreta s još sjajnijom orkestracijom bila je i još uvijek je, po ocjeni struke i publike, briljantna glazbena kreacija. Gledateljima se očito sviđjela radnja u kojoj se isprepliću sreća i tuga, radost i zabrinutost, ali i šarmantni i humoristični likovi – dakle sve što se viđa u svakodnevnom životu. *Ljubavni napitak* je Donizettijevo remek-djelo *opere buffa*, ne zahvaljujući samo vješto razrađenoj strukturi, atraktivnim i uvjerljivim likovima te sjajnoj glazbi, već zbog sposobnosti skladatelja da unese emocije i osjećaje u tekst komične opere. Analizirani brojevi u ovom radu, ali i neki neobrađeni, danas su među najpoznatijim arijama, cavatinama, duetima i kvartetima u svijetu opere i vokalne pedagogije.

Imao sam tu sreću da me tijekom studiranja zadesila ova opera koju sam i izvodio nekoliko puta. Baš zbog toga, izabrao sam ju kao temu diplomskog rada. Do dandanas, taj projekt mi je možda i najljepša uspomena koju nosim s ovog studija!

8. Literatura

- Ashbrook, W. (1982), *Donizetti and his Operas*. Cambridge: Press Syndicate of the University of Cambridge.
- Barbieri, M. (2012), *Metropolitan u Lisinskom – Gaetano Donizetti: Ljubavni napitak*. Zagreb: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog.
- Donizetti, G. (1832), *L'elisir d'amore – Ljubavni napitak (orkestar)*. Milan: Ricordi, G. (1962).
- Donizetti, G. (1832), *L'elisir d'amore – Ljubavni napitak (klavir)*. Milan: Ricordi, G. (1962).
- Jerković, B. (2019), *Kurikul nastave pjevanja*. Osijek: Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.
- Kovačević, K. (1971), *Muzička enciklopedija*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, sv. 1 A-Goz.
- Kovačević, K. (1971), *Muzička enciklopedija*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, sv. 2 Gr-Op.
- Kovačević, K. (1971), *Muzička enciklopedija*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod, sv. 3 Or-Ž.
- Raeburn, M. (2002), *Povijest opere*. Zagreb: Golden marketing.
- Turkalj, N. (1997), *125 opera*. Zagreb: Školska knjiga.

Internet izvori:

- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Belkanto: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=6739>.
Pristupljeno: 24. lipnja 2020.
- Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Libreto: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=36367>.
Pristupljeno: 22. lipnja 2020.
- Proleksis enciklopedija, Opera: <https://proleksis.lzmk.hr/39792/>.
Pristupljeno: 22. lipnja 2020.
- Proleksis enciklopedija, Opéra comique: <https://proleksis.lzmk.hr/56034/>.
Pristupljeno: 23. lipnja 2020.

9. Prilozi

- Prilog 1: Donizetti, G. (1832), L'elisir d'amore – Ljubavni napitak (orkestar): Quanto è bella, quanto è cara. Milan: Ricordi, G. (1962), str. 25-29.
- Prilog 2: Donizetti, G. (1832), L'elisir d'amore – Ljubavni napitak (orkestar): Come Paride vezzoso. Milan: Ricordi, G. (1962), str. 67-74.
- Prilog 3: Donizetti, G. (1832), L'elisir d'amore – Ljubavni napitak (klavir): Udite, udite, o rustici. Milan: Ricordi, G. (1962), str. 63-77.
- Prilog 4: Donizetti, G. (1832), L'elisir d'amore – Ljubavni napitak (orkestar): Una furtiva lagrima. Milan: Ricordi, G. (1962), str. 552-557.
- Prilog 5: Donizetti, G. (1832), L'elisir d'amore – Ljubavni napitak (orkestar): Prendi per me sei libero. Milan: Ricordi, G. (1962), str. 560-564.

Larghetto

Fl. *p*

Ob. *p*

Cl. Do I. *p*

Cor. Fa *p*

NEMORINO *(osservando Adina che legge)*

Quanto è

Larghetto

Vni *p*

Vle *PIZZ. p*

Vc. *PIZZ. p*

Cb. *PIZZ. p*

11

Cl. Do I. *p*

Fg. *p*

Nem. *bel - la, quanto è ca - ra! Più la ve - do e più mi pia - ce, ma in quel cor non son ca -*

11

Vni *p*

Vle *ARCO p*

Vc. *p*

Cb. *p*

Ob.

Cl.
Do

Fg.

Cor.
Fa

Nem.

pa - ce lie - ve af - fet - to d'in - spi - rar. Es - sa legge, studia, im - pa - ra, non vi ha

Vni

Vle

Vc.

Cb.

Fg.

Cor.
Fa

Nem.

co - sa ad es - sa i - gnota; io son sempre un i - di - o - ta, io non so che sospi - rar. Quanto è ca - ra, quanto è

Vni

Vle

Vc.

Cb.

col canto

rall. f

a piacere

ARCO

ARCO

Fl. *a tempo* **12**

Cl. *p*

Do *p*

Fg. *p*

Cor. *p*

Fa *p*

Nem. *a tempo*

bella! Ah! Quanto è bel .la, quanto è ca - ra! Più la ve - do e più mi pia - ce, ma in quel

12

Vni *p*

Vle *p* PIZZ.

Vc. *p* PIZZ.

Cb. *p* PIZZ.

Fl.

Ob. *p*

Cl. *p*

Do *p*

Fg.

Nem.

cor non son ca - pa - ce lieve affet - to d'in - spi - rar, in quel cor non son ca.

Vni *p* PIZZ.

Vle *p* PIZZ.

Vc. *p*

Cb. *p*

13

Allegretto

Ott.

Fl.

Ob.

Cl.
Do

Fg.

Cor.
Fa

Trb.
Do

Trbn.
a 3

Tp.

Nem.

.fet.to in quel co.re d'in - spi - rar. Chi la men.te mi ri.

13

Allegretto

Vni

Vle

Vc.

Cb.

PIZZ.

PIZZ.

PIZZ.

DIV.

PIZZ.

29 *Larghetto*

Fl. *p*

Ob. *p* 3

Cl. Do I. *p* 3

Vni *p* 3

Vle *p*

Vc. *p*

Cb. *p*

Fl. *p*

Cl. Do *p* 3

Fg. I. *p*

Cor. Fa *p*

BELCORE

Co - me Pa - ride vez - zo - so porse il po - mo allapù

Vni *p* 3

Vle *p*

Vc. *p*

Cb. *p*

30

Fl.

Cl.
Do

Fg.
I.

Cor.
Fa

Bel.

bel - la, mia di - let - ta vil - la - nel - la, io ti por - go questi fior. Ma di

p

p

3 3

30

Vni

Vle

Vc.

Cb.

Fl.

Cl.
Do

Fg.

Cor.
Fa

Bel.

lui più glo - ri - o - so, più di lui fel - ce io so - no, poichè in pre - mio del mio

b

b

b

3 3

Vni

Vle

Vc.

Cb.

Fig. I. *p*

Cor. Fa

Bel. do - no, poichè in premio del mio do - no ne ri - por - to il tuo bel

Vni *p*

Vle *p*

Vc. *p*

Cb. *p*

31 Andantino

Fl. *mf* *trm*

Cl. Do *mf*

Fig. *mf*

ADINA (alle donne)

GIANNETTA (È mo - do sto il si - gno - ri - no!)

Bel. (Sì, davve - ro.)

COR. Sopr. *p* (Sì, dav -

Ten. *p* (Sì, dav -

Bassi *pb* (Sì, dav -

31 Andantino

Vni *mf*

Vle *mf*

Vc. *mf*

Cb. *mf*

Ott.

Fl.

Ob.

Cl.
Do.

Fg.

Cor.
Fa

Trb.
Do

Trbn.

Tp.
FA

Ad.

(E modesto!)
NEMORINO
(Oh! miodi - spetto!)
a piacere
Veggio chiaro in quel vi - sino ch'io fo breccia nel tuo

_vero.)

_vero.)

_vero.)

Vni

Vle

Vc.

Cb.

Bel. pet - to. Non è cosa sorprenden ¹⁰ te; son ga-

Vni

Vle

Vc.

Cb.

32
a tempo

Fl.

Cl.
Do

Cor.
Fa

Bel.
lante, e - son sargente. Non v'ha bel - lache re - si - sta al - la vi - sta d'un ci-

32
a tempo

Vni

Vle

Vc.

Cb.

p staccato

Fl.

Ob.

Cl.
Do

Fg.

Cor.
Fa

Bel.

mie - ro, ce - de a Mar - te, Dio guer - rie - ro, fin la ma - dre del l'A.

Vni

Vle

Ve.

Cb.

Fl.

Ob.

Cl.
Do

Fg.

Cor.
Fa

ADINA

(È mo-de-sto!)

GIANNETTA

(Sì, davve-ro!)

Bel.

mor, ce - de a Mar - te, Dio guer - rie - ro, fin la

Vni

Vle

Ve.

Cb.

Fl.

Ob.

Do

Cl.

Do

Fg. *a 2*

Cor. *Fa*

NEMORINO
(Oh! mio dolor!)

Bel.
ma - dre dell'A - mor, — ce - de a Mar - te, — Dio guer - rie - ro, — fin - la

Vni

Vle

Vc.

Cb.

Ott. *ff* *f*
 Fl. *ff* *f*
 Ob. *ff* *f*
 Cl. Do *ff* *f*
 Fg. *ff* *f*
 Cor. Fa *ff* *f*
 Trb. Do *ff* *f*
 Trbn. *ff* *f*
 Tp. *ff* *f*
 G.C. *ff* *f*
 Bel. *ff* *f*
 ma - dre del - l'A - mor.
 Vni *ff* *f*
 Vle *ff* *f*
 Vc. *ff* *f*
 Cb. *ff* *f*

(si levano tutti il cappello)(they all lift their caps)

giù, i ber-ret - ti giù, giù, giù, giù, giù.
show some res-pect! Hats Off, hats Off, hats Off.

giù, i ber-ret - ti giù, giù, giù, giù, giù.
show some res-pect! Hats Off, hats Off, hats Off.

giù, i ber-ret - ti giù, giù, giù, giù, giù.
show some res-pect! Hats Off, hats Off, hats Off.

CAVATINA

SCENA V. Dottore Dulcamara sopra un carro dorato, in piedi, avendo in mano delle carte e delle bottiglie. Dietro ad esso un servitore che suona la tromba. Tutti i paesani lo circondano.
SCENE V. Doctor Dulcamara, standing on a gilded coach, carrying some bottles and papers in his hands. Following him is a servant, who blows a trumpet. All the villagers gather round.

MAESTOSO

DULCAMARA

U-di-te, u-di-te, o ru-sti-ci: at-ten-tion, at-ten-tion, oh, vil-lag-ers: come

MAESTOSO

(parlante)(speaking)

-ten-ti, non fla-ta - te. Io già suppongo e i - magi-no che al
lis-ten, here's the sto - ry. You are, I'm certain, acquainted with my

64

par di me sap-pia-te ch'io so - no quel gran me-di-co, dot -
wide re-nown and glo-ry, that mas-ter of things med-ic-al, of

-to - re en - ci - clo - pe - di - co,   chia - ma - to Dul - ca - ma - ra,   la
 know - ledge en - cy - clo - ped - ic - al,   Who's known as Dul - ca - ma - ra,   whose

Recit.^{no}
 cui vir - tù pre - cla - ra,   e i por - ten - ti in - fi - ni - ti   son not^e all' u - ni -
 skill and mys - tic au - ra,   heal - ing pow - er and gra - ces   throughout the world are

Recit.^{pp}

(thinking)
 (pensando)

dim.

AND^{te}

-ver - so... e ... e ... e in al - tri si - ti.
 fam - ous.. and... and.. in oth - er pla - ces.

AND^{te}

65

Be - ne - fat - tor de - gl'uo - mi - ni, ri - pa - ra - tor de'
 The Be - ne - fac - tor of all men, by whom all wrongs are

ma - li, in po - chi gior - ni sgom - be - ro, io spazzo gli spe - da - li, e la sa - lu - te a
 right - ed, I emp - ty out the hos - pit - als, where - ver I'm in - vit - ed, I sell to all the

più mosso

vende-re per tutto il mondo io vo. Compra-te-la, com-pra-te-la, per po-co iove la
 best of health, as through the world I go. So come and buy it for your-self, the price is ve-ry
PIU ALL.

dò, com-pra-te-la, com-pra-te-la, per poco io ve la dò, com-pra-te-la, com
 low, come one, come all, and buy, I call, the price is ve-ry low, come buy, I call, come

(with the air of a charlatan)
(con aria di ciarlatano)

-pra-te-la, per poco io ve la dò. È questo l'o-don-
 one, come all, the price is very low. This is the per-fect

-tagli- co mi - ra - bi - le li - quore, dei to - pie delle ci - mi - ci pos - sente di - strut -
 re - me - dy, mir - ac - u - lous - ly potent to rid you of all lice or mice or any oth - er

66

-to-re. I cuicer-ti-fi-ca-ti au-ten-ti-cl, bol-la-ti toc-car, ve-dere e
ro-dent. Ef-fect-ive, be-ne-fi-cial, au-then-tic and of-fi-cial: I have here tes-ti

leg-gere a ciaschedun fa-rò. Per questo mio spe-ci-fi-co, simpa-ti-co, pro-
mo-ni-als to show you by the score. This ton-ic ends se-nil-i-ty, re-juv-en-ates fer

-li-fi-co, un uom settuage-nario e va-le-tu-di-nario, nonno di dieci
til-i-ty; one man of eighty sev-en, al-read-y half in heaven grand-father he be-

bamboli an-co-ra di-ven-to, di dieci o ven-ti bamboli fin nonno di-ven-
came to some ten children, maybe more, some ten or twen-ty children, he grand-fathered, maybe

-to. Per questo tocca e sana in breve set-ti-mana più d'un'afflit-ta
more! This ev-er-loy-ing liquor, in seven days or quicker, has dried the tears of

ve-do-va di piange-re ces-so. O voi ma-trone
 Sop. wid-ows who had never smiled before. You matrons of ma-

Ten. oh!...
 Oh!...

B. oh!...
 Oh!...

oh!...
 Oh!...

67

ri-gide, ringiovanir brama-te? Le vostre rughe in-
 ture appeal. Does growing old depress you? This tonic will e-

comode con es-so cancel-late. Vo-lete voi, donzelle, ben lascia aver la
 radicate the wrinkles that distress you. Young ladies, are you dreaming
 of skin like satin

pelle? Voi giova-ni ga-lan-ti, per sempre avere a-manti? Comprate il mio spe-
 gleaming? Young men increase your chances for plentiful ro-mances! Just buy my ma-gic

-ci-fi-co, per poco lo ve lo do, per poco lo ve lo do, per poco lo ve lo
me-di-cine? The price is very low, I'll sell it cheap you know, the price is ve-ry

68

do. Da bravi, giovi-not-ti, da brave, ve do-verte, comprate il mio spe-ci-fi-co, per poco lo ve lo
low. You clever brave young fellows, you clever brave young widows, come, try my magic medicine: for you
the price is

do. Ei move i pa-ra-li-ti-ci, spe-disce gli apo-ple-ti-ci, gli asma-ti-ci, gli a
low. It moves the pa-ra-ly-tic-al, pep-s up the a-pop-lec-ti-cal, asth-matic and dys-

-sfi-ti-ci, gl'isterici, i-dia-betici; gua-ri-sce timpa-ni-ti-di, e scrofole e ra-
-pep-ti-cal, the rheumatic and the skeptical; It perks up the persnick-e-ty, the scro-fu-lous and

-chi-ti-di, e fino il mad di fe-gato che in moda di-ven-to. Mi-ra-bi-le pe'
rick-e-ty, cirr-ho-sis of the liv-er (that's in fash-ion; you know.) A mar-vel-ous in-

69

ci - mi - ci, mi - ra - bi - le pel fe - ga - to, gua - risce i pa - ra - li - ti - ci, spe - di - sce gli apo -
 sec - ti - cide, all ailments will be rect - i - fied, It heals the pa - ra - ly - ti - cal, peps up the a - pop -

- ple - ti - ci. Comprate il mio spe - ci - fico, voi, ve - do - ve e don zel - le, voi, giova - ni ga -
 - lec - tical. So buy my ma - gic med - i - cine, you, widows and young damsels, you gentlemen so

- lan - ti, per po - co ve lo do. A - van - ti, avan - ti, ve - do - ve, a - van - ti, avan - ti,
 gal - lant, for you the price is low. Just step right up here, wid - ow - ers, come, step right up, my

bam - bo - li, comprate il mio spe - ci - fi - co, per po - co ve lo do, si, si, per po - co ve lo
 lit - tle ones and buy my spec - ial rec - i - pe, for you, the price is low, yes, yes, the price is

do, si, si per po - co ve lo do, si, si, per po - co ve lo do. L'ho portato per la
 low, yes, yes, the price is very low, yes, yes, the price is very low. I have brought it on this

70 posta da lon-tano mille miglia.. Mi di-re-te: quanto costa? quanto va-le la bot-
vist man-y miles o'er land and o-cean. You may ask me: How much is it? for a bot-tle of the

-tiglia?   Cen-to scudi?...   No...   Trenta?...   No...
potion?   Hun-dred scudi?...   No...   Thirty?...   No...

Ven-ti?... Nes-su-no si sgo-men-ti, Per pro-var -vi il mio con-ten-to di si a-mico acco-gli-
Twenty?... This will surprise you plenty Just to show how I'm con-ten-ted with the wellcome you've ex

Sop.   -mento, io vi voglio, o buona gente, u-no scudo re-ga - lar.
tended, to each one of you, good gentry, I've a scudo to pre-sent.

Ten.   U-no scu-dol ve - fa-
One whole scudo? compli-

B.   U-no scu-dol ve - ra-
One whole scudol compli-

U-no scu-dol ve - ra-
One whole scudo? compli-

DUL.

Ec-co
There you

mente? Più brav'uom non si può dar, non si può dar. non si può dar.
ment'ry? He's a man from heaven sent! He's heaven sent, yes, heaven sent!

mente? Più brav'uom non si può dar, non si può dar, non si può dar.
ment'ry? He's a man from heaven sent, yes, heaven sent! yes, heaven sent.

mente? Più brav'uom non si può dar, non si può dar, non si può dar.
ment'ry? He's a man from heaven sent, yes, heaven sent! yes, heaven sent.

ANDANTE

71 qua: così stu-pen-do, al bal-sa - - mico e - li - sire, tutta Euro-pa sa ch'io
are: what can ex-cel it? This E-lix - - or is so healthy that all Europe knows I

vendo niente men di no-ve li-re; ma sic-come è pur pa - le-se, ch'io son na-to nel pa-
sell it for nine li-re to the wealthy; I'm inclined to do you favors, since at one time we were

-e - se, per tre li - re a voi lo ce-do, sol tre li - re a voi ri - chie - - do.
neighbors, at three li-re I will price it, for three li-re sac-ri - fice it.

ALL: FIFACE

Co-sì chiaro è
I am sure you

come il so-le..... che a cia-scuno che lo vuole u-no scu-do bel-lo e
now see clearly, that be-cause I love you dearly, I am giv-ing you one

net-to in sac-coc-cia io fac-cio entrar, u-no scu-do bel-loe net-to
scu-do in your pock-et, clear and free I am giv-ing you one shi-ny

in sac-coccia in sac-coc - - - cia fac-cio entrar, in sac-coc - - - cia fac-cioen-
scu-do, and it is ab - - - so-lute-ly free, in your pock-et clear and

-trar. free. Ec-co Yes, sir.

E Truel ve-ris-si-mo: por-ge-je, of-fer.

E Truel ve-ris-si- ac-

73

E Truel ve-ris-si- ac-

Tre li - re... three li - re... A - - vant!, Come forward!

Gran dot - to - - re che voi sie - tel
What a no - - ble gift to prof - fer!

mo: por - ge - te. cept your of - fer. Gran dot-What a

mo: por - ge - te. cept your of - fer. Gran dot-What a

A - - vant!, Step up here.

74 Noi ci ab-biam del vo - stro arri - vo lun - ga -
We'll re - mem - ber your ar - ri - val as a

- to - - re che voi sie tel Noi ci ab-biam del vo - stro arri - vo lun - ga -
no - - ble gift to proffer! We'll re - mem - ber your ar - ri - val as a

- to - - re che voi sie tel Noi ci ab-biam del vo - stro arri - vo lun - ga -
no - - ble gift to proffer! We'll re - mem - ber your ar - ri - val as a

- men - te a ri - cor - dar, lun - ga - men - te a ri - cor - dar, noi ci ab-
cherished mem - o - ry, as a cher - ished mem - o - ry, we'll re -

- men - te a ri - cor - dar, lun - ga - men - te a ri - cor - dar, noi ci ab-
cherished mem - o - ry, as a cher - ished mem - o - ry, we'll re -

- men - te a ri - cor - dar, lun - ga - men - te a ri - cor - dar, noi ci ab-
cherished mem - o - ry, as a cher - ished mem - o - ry, we'll re -

BUL.

Ah! di
Ah, from

-biam del vostro ar - ri-vo..... lunga - mente a ri-cor-dar si
member your ar - ri-val as a cherished sweet memory, yes

-biam del vostro ar - ri-vo..... lunga - mente a ri-cor-dar si
member your ar - ri-val as a cherished sweet memory, yes

-biam del vostro ar - ri-vo..... lunga - mente a ri-cor-dar si
member your ar - ri-val as a cherished sweet memory, yes

75

pa - tria il cal - do af-fet-to..... gran mi - ra - co - li può far. Ah! di
love of home and country, what great mir - a - cles can be. Ah, from

noi ci ab - - biam del vo - - stro ar - ri - - vo,
we'll re - mem - ber long your ar - ri - - val

noi ci ab - - biam del vo - - stro ar - ri - - vo,
we'll re - mem - ber long your ar - ri - - val

noi ci ab - - biam del vo - - stro ar - ri - - vo,
we'll re - mem - ber long your ar - ri - - val

pa - tria il cal - do af-fet - to gran mi - ra - co - li può far,
love of home and coun - try, what great mir - a - cles can be.

DUL.

gran mi-ra - - - co - li può
what great mir - - - a - cles can

noi ci abbi-am del vo - stro ar - ri - vo a ri - cor - dar,
your ar - riv - al is our cher - ished mem - o - ry,

noi ci abbi-am del vo - stro ar - ri - vo a ri - cor - dar,
your ar - riv - al is our cher - ished mem - o - ry,

76 noi ci abbi-am del vo - stro ar - ri - vo a ri - cor - dar,
your ar - riv - al is our cher - ished mem - o - ry,

far ..... gran mi-ra - - - co - li può far.
be ..... what great mir - - - a - cles can be.

lun - ga - men - - - te a ri - cor - dar, lun - ga - men - - - te a ri - cor - dar,
as a cher - - - ished mem - o - ry, as a cher - - - ished sweet mem - o - ry,

lun - ga - men - - - te a ri - cor - dar, lun - ga - men - - - te a ri - cor - dar,
as a cher - - - ished mem - o - ry, as a cher - - - ished sweet mem - o - ry,

lun - ga - men - - - te a ri - cor - dar, lun - ga - men - - - te a ri - cor - dar,
as a cher - - - ished mem - o - ry, as a cher - - - ished sweet mem - o - ry,

cres.

(in tono tragico)

(in a tragic tone) Ah! di pa - tria il dol - ce af - fet - to gran mi - ra - co - li può far. Ah! di
tragic Ah! from love of home and coun - try, what great mir - a - cles can be. Ah! from

si, ri - - cor - - dar,
mem - o - - ry,

si, ri - - cor - - dar,
mem - o - - ry,

si, ri - - cor - - dar,
mem - o - - ry,

pa - tria il dol - ce af - fet - to gran mi - ra - co - li può far sì
 love of home and coun - try what great mir - a - cles can be. yes,
 sì, ri - cor - dar, sì,
 mem - o - ry, yes
 sì, ri - cor - dar, sì,
 mem - o - ry, yes
 sì, ri - cor - dar, sì,
 mem - o - ry, yes

sì yes, può can far, be, sì, sì, può can far,.....
 ri - cor - dar, sì, ri - cor - dar.....
 mem - o - ry, yes, mem - o - ry,.....
 ri - cor - dar, sì, ri - cor - dar.....
 mem - o - ry, yes, mem - o - ry,.....
 ri - cor - dar, sì, ri - cor - dar.....
 mem - o - ry, yes, mem - o - ry,.....

sì yes, sì yes, può can far, be,
 sì yes, ri mem - o - ry, sì
 ..... sì yes, ri mem - o - ry, sì
 sì yes, ri mem - o - ry, sì
 sì yes, ri mem - o - ry, sì

può far, può far, può far, può far
can be can can can be can be .....

si lun - - go tem - po ri - cor - dar, ri - cor - dar
yes, as a cher - ished mem - o - ry, mem - o - ry.

tem - po ri - cor - dar, lun - go tem - po ri - cor - dar, ri - cor - dar.....
cher - ished mem - o - ry, as a cher - ished mem - o - ry, mem - o - ry.

tem - po ri - cor - dar, lun - go tem - po ri - cor - dar, ri - cor - dar.....
cher - ished mem - o - ry, as a cher - ished mem - o - ry, mem - o - ry.

79

SCENE VI
SCENA VI.

SCENA E DUETTO
SCENE and DUET

NEMORINO

(Ardir! Ha forse il cie - lo man - da - to espressamente per mio be - ne
(Be brave! It could be heaven has answered all my prayers in this man - ner.

RECIT.^{do}

quest' uom mira - co - lo - so nel vil - lag - gio. Del - la scien - za su - a voglio far saggio.)
by send - ing to the village this magician. may - be his science can improve my position.)

Prilog 4

N° 11. ROMANZA
(NEMORINO)

SCENA VIII.

Larghetto

The first system of the musical score includes the following parts and markings:

- Fg. (Flute):** Marked with a first ending bracket (I.) and a dynamic of *p*.
- A. (Piano):** Features a rhythmic accompaniment of eighth notes with a dynamic of *p*.
- Vni (Violin):** Marked *ppizz.* (pizzicato).
- Vle (Viola):** Marked *ppizz.* (pizzicato).
- Vc. (Violoncello):** Marked *ppizz.* (pizzicato).
- Cb. (Contrabasso):** Marked *ppizz.* (pizzicato).

The second system of the musical score includes the following parts and markings:

- Fg. (Flute):** Marked with a first ending bracket (I.), *cresc.* (crescendo), and *calando* (ritardando).
- Cor. Mi b (Cornet in B-flat):** Marked with a second ending bracket (a 2) and a dynamic of *p*.
- A. (Piano):** Features a rhythmic accompaniment with a dynamic of *cresc.* (crescendo).
- Vni (Violin):** Continues with a melodic line.
- Vle (Viola):** Continues with a melodic line.
- Vc. (Violoncello):** Continues with a melodic line.
- Cb. (Contrabasso):** Continues with a melodic line.

67

Cl. *Sib*

Fg.

A.

NEMORINO

U - na fur - ti - va lagrima — negli occhi suoi — spun.

67

Vni

Vle

Vc.

Cb.

Cl. *Sib*

Fg.

Cor. *Mib*

A.

Nem.

- to: que - le fe - sto - se gio - vani in - vi - di - ar - sem.

Vni

Vle

Vc.

Cb.

Ob. I. *p*

Cl. Si b I. *p*

Fg. I. *p*

Cor. Mi b I. *p*

A. *p*

Nem. *p*

- brò: che più cercan - do io vo? che più cercan - do io

Vni

Vle ARCO

Vc.

Cb.

Cl. Si b I.

Fg. *f*

Cor. Mi b I. *f*

A. *p*

Nem. *f*

vo? M'a - ma, sì, m'a - ma, - lo ve - do, love -

Vni *f* *p*

Vle *f* *p*

Vc. *f* *p*

Cb. *f* *p*

68

Fl.

Cl. Si b

Fg.

Cor. Mi b

A.

Nem.

do.

Un so.lo i.stan - te i pal - piti

68

Vni

Vle

Vc.

Cb.

PIZZ.

Fl.

Cl. Si b

Fg.

Cor. Mi b

A.

Nem.

del suo bel cor - sen - tir!... i miei so - spir con - fon - dere per

pp

Vni

Vle

Vc.

Cb.

Ob. *I.*

Cl. *I.*
Si b *p*

Fg. *I.*
p

Cor. *I.*
Mi b

A.

Nem. *smorz.*
po.co a'suoi so - spir!... i pal - pi.ti, i pal - pi.ti sen - tir!... con -

Vni

Vle *ARCO*

Vc.

Cb.

69 Maggiore

Ob. *I.*

Cl. *I.*
Si b *p*

Fg. *I.*
p

Cor. *I.*
Mi b *p*

A.

Nem. *f*
- fon - dere i miei co'suoi so - spir! Cie.lo, si può mo - rir; di più non

Vni

Vle *ARCO*

Vc.

Cb.

69 Maggiore
ARCO

Vni *p*
ARCO

Vle *p*
ARCO

Vc. *p*
ARCO

Cb. *p*
ARCO

Fl.
Ob.
Cl. Si b
Fg.
Cor. Mi b
A.
Nem.
Vni
Vle
Vc.
Cb.

chie.do, non chie - do, ah! cie.lo, si può, si può mo - rir; di più non

Cl. Si b
Fg.
Nem.
Vni
Vle
Vc.
Cb.

chiedo, non chie - do.

71 Cantabile I. *p*

Fl. *p*

Ob. *p*

Cl. *p*

Do. *p*

Cor. *p*

Fa. *p*

71 Cantabile PIZZ. *p*

Vni *p*

Vle *p*

Vc. *p*

Cb. *p*

Fl. *p*

Cl. *p*

Do. *p*

ADINA

Pren - di; pren - di, per me sei li - bero:

Vni *p*

Vle *p*

Vc. *p*

Cb. *p*

Fl.

Ob.

Cl.
Do

Fg.

Cor.
Fa

Trb.
Si b

Trbn.

Tp.

Ad.
re - sta nel suo na - ti - o; non vha destinsì ri - o, che nonsican gi un di, resta.

Vni

Vle

Vc.

Cb.

ARCO

ARCO

PIZZ.

ARCO

ARCO

f

f

f

f

f

f

f

(gli porge il contratto)

Ad. **72** PIZZ. *p* Qui, do - vetut - ti t'a - mano, sag - gio, amo - ro - so, o -

Vni *p* PIZZ.

Vle *p* PIZZ.

Vc. *p* PIZZ.

Cb. *p* PIZZ.

Ad. *8* - ne - sto, sag - gio, o - ne - sto, ah!

Vni

Vle

Vc.

Cb.

73

Cl. Do *p*

Ad. **73** sem - pre scoten - to e me - sto, no, non sa - rai co - sì, ah! - no,

Vni *p*

Vle *p*

Vc. *p*

Cb. *p*

Cor.
Fa

Ad.
sem-presconten-to e me-sto, no, non sa-rai, sa-rai co-si, ah! non sa-

Vni

Vle

Vc.

Cb.

ARCO

ARCO

ARCO

ARCO

Fl.

Ob.

Cl.
Do

Fg.

Cor.
Fa

Ad.
-rai, no, non sa-rai, ah! no, co-si, ah! no, ah! no, no, non sa-rai, no, no, co-

Vni

Vle

Vc.

Cb.

p cresc.

p cresc.

p cresc.

I.
p

p cresc.

rall.

f

f

f

f

f

f

f

f

a 2

Fl. *ff*

Ob. *ff*

Cl. *ff*

Do

Fg. *ff*

Cor. *ff*

Fa

Trb. *a 2*

Si b *ff*

Trbn. *ff*

Tp. *ff*

Ad. *ff*

- sì, no, non sa - ra i co

Vni *ff*

Vle *ff*

Vc. *ff*

Cb. *ff*

p

Ob. *I.*

Fg. *p*

Cor. *I.*

Fa *p*

Ad. *p*

- sì. Ad - di - o! Io... sì... Null'altro.

NEMORINO

(Or, or si spiega.) Che! milasciate? Null'altro dirmi avete? Eb.

Vni *PIZZ.*

Vle *PIZZ.*

Vc. *PIZZ.*

Cb. *PIZZ.*